

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת קורח תשפ"א

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

והכתב המגיד מדובנא בספרו אהל יעקב שבזה המדרש משמע שיש טענות על קרח שלקח האוצרות, שאמר לו הקב"ה מה הנאה יש לך, ויובן ע"פ משל למושקה שהיה לו בית מרזח והיו באים השיכורים לקנות מדי לילה משקה משכר, ומושקה עומד ומשקה את השיכורים. באמצע הלילה נכנס גנב לבית המרזח, וראה שהשותים כולם שיכורים, ויכולים לקיים בהם 'גזל עכו"ם' להוציא ממון מכיסם, ויעמוד מושקה כנגדו עם מקל וגער בו: 'צא מכאן גנב שכמותך'. אמר לו הגנב 'מה זה ענייך שאגנוב מכיסם?' השיב מושקה: 'טיפש שכמותך, הלא כל מה שיש להם בכיסם, הם אמורים לשלם לי בסוף, אם תגנוב מהם, לא ישלמו לי כלום'.

כך אמר הקב"ה לקרח, מה לך כי תגנוב אוצרותיו של פרעה, והלא כל אלו מוכנים לי לקיים שבועתי לאברהם' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, וצריך שיתקיים בהם ביזת מצרים וביזת הים, וחילוק גדול יש ביניהם, כי בבית מצרים שאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה, לא מבית פרעה אלא מבית השכנים, פרעה היה גר בארמון יחיד, לא היה יהודי אחד שלקח מארמונו ביזת מצרים. משא"כ ביזת הים שהיה מאוצרות פרעה, שהרי פתח את כל האוצרות שלו שירדפו מצרים אחרי ישראל לאחרי שיצאו ממצרים, כדי להראות לעמו שהוא בטוח בנצחונו לכן הוציא כל האוצרות שלו לחזק אותם לרדוף אחר ישראל. וזה היה מאת ה' לרוקן גם את האוצרות של פרעה בעצמו לכבוד ישראל. וכן נאמר במדרש תנחומא פרשת בשלח שכל מה שהיו בבתי האוצרות לקחו ישראל בביות הים.

ועתה נבין מה שנקרא קרח ע"ש שעשה קרח בישראל, שאילו לא היה מרוקן שליש מאוצרותיו של פרעה, היה פרעה מוציא את כל האוצרות ביום רדיפתו אחר ישראל, ואזי היה לישראל ביזה גדולה מאד בביות הים, ואולי עד היום לא היו המשולחים צריכים לנדוד לקבץ נדבות וכדו'. וזה שאמר הקב"ה לקרח כששאל אותו 'למי הם מעותדים' כאותו גנב שמבקש לגנוב מהשיכורים, 'אשר התעתדו לגלים' הם מעותדים לישראל שגולים ממצרים. ועד היום הזה שארה קרח זה בישראל, שחסר לנו ביזת הים שהיינו יכולים לקבל הרבה יותר, והוסיף המדרש ולא יקום חילו, אף כשימות אינו יקום ולא יטה לארץ מנלם. והיו שגם לאחר שיקום תחיית המתים צ"ע אם יחזיר לנו את המעות האלה.

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו וגו' (טז יד)

האדמו"ר מגור הבית ישראל זצ"ל סיפר על תלמיד חכם וגביר אחד שהיה בא תמיד לשפת אמת ואחר כך כשנפטר השפת אמת ונתמנה האמרי אמת לאדמו"ר היה בא הנ"ל לשולחנו כי היה קרוב משפחה קצת וכן משום שהיה בנו של הרבי הקודם, פעם אחת נזדמן לו איזה מסחר, לקנות יער, ובא לשאול את פיו של האמרי אמת ויעץ לו שיקנה, ואח"כ הפסיד על ידי זה שקנה ופשט את ההגל. כיון שכך, הפסיק לבא אליו, לפי שאמר בליבו אצל הרבי הקודם כל פעם שהייתי שואלו וענה לא יצא מזה הפסד ואצל רבי הזה מיד ששאלתיו הפסדתי כל כספי, אם כן אין זה רבי. לאחר זמן, כאשר שהה האמרי אמת במרינבד והחסידים הלכו אחריו, הלך הנ"ל גם כן אחריו וחשב בלבו שאפי" שהוא עצמו אינו רבי, מכל מקום בנו של רבי הוא... בעודו חושב כך, היסב האמרי אמת את פניו ואמר לו: איתא במדרש (במדבר רבה יח, ח) "קרח שפקה היה, מה ראה לשטות הזה, אלא עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו, שמואל ששקול כמשה ואהרן". ולכאורה, אטו משום כך הותר כבר לקרח לחלוק על משה רבנו ע"ה? אלא דכיון שראה קרח שהעצה שנתן משה לשלוח מרגלים לראות הארץ לא הצליח, עלה בלבו שיכול לחלוק עליו, וכמו שאמרו "אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו" שרבי שנותן עצה שאינה עוזרת, אינו רבי.

וסיים הבית ישראל, שבאמת חס ושלום לא היתה זאת עצה שאינה הוגנת, שעל ידי עצתו של האמרי אמת ניצל ההוא וכל משפחתו מהמלחמה הנוראה לפי שאחר שנכנס לחובות עצומים עבור השטח שקנה הוצרך לברוח עם כל משפחתו לארץ ישראל וניצלו מהמלחמה.

ואהרן מה הוא כי תלינו עליו (טז, יא)

שמעתי ממרן הגאון הרב ברוך שמעון שניאורסון (שליט"א) [זצ"ל] ראש ישיבת טשעבין, דאיתא (עירובין סה, ב) 'בשלשה דברים אדם ניכר בכיסו בכוסו ובכעסו'. והנה באהרן לא היה שייך להכירו בכיסו משום שהיה יכול לחלק צדקה בשפע לפי שלא נחסר מכיסו כלום, דישראל היו מחוייבים

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טז, א) כתב רש"י, "ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) בקהלם אל תחד כבודי".

וקשה, וכי יעקב דאג כל כך לכבוד עצמו שלא יזכר שמו? ועוד, שמה יועיל לו אם לא יזכר בפסוק "בן יעקב" אם נזכר עד בן לוי, וכי מי זה לא ידע אשר לוי הוא בן יעקב.

אך הענין הוא כן, דהנה מפרשי התורה אומרים על הפסוק (ויקרא כו, מב) "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור" הנכתב באמצע התוכחה וקשה, אדרבה זה לטובה גדולה יחשב להזכיר להם זאת אבות, ואם כן מה זה שייך לקללות, ומירצו, כי בשעת עונש בעת הקללה גם זה לעונש יחשב להזכיר להם האבות מתוך מחצבתם כי זה גורם להעניש אותם עוד יותר כמו למשל אם אחד נתפס בגניבה, ובעת שיעמוד לפני המשפט יגיד עליו אחד שהוא בן הרב דמתא, אז ודאי יהיה גדול עונו מנשוא וכפלים יענש, כן בעת הקללה אומר הכתוב כי גם יזכור להם שהם בני אברהם יצחק ויעקב, ומצד יחוסם אינם ראויים לאותם החטאים, ועל ידי זה יוגדל עונשם.

לזה נוכל לומר גם כאן, כי יעקב מגודל אהבתו לבניו כרחם אב על בנים, התפלל על קרח להקטין עונשו, ולכן ביקש והתפלל עליו כי בשעת העונש לא יזכור לו שהוא בן יעקב.

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טז, א)

ברש"י, קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו? וכו'. ביאר הרה"ק מקאצק, קרח שפיקח היה – מה ראה לשטות זו – להיות פיקח?...

ואון בן פלת בני ראובן. (טז, א)

ידועים דברי חז"ל במדרש תנחומא (פרק י) וכן הוא בגמ' סנהדרין, "חכמות נשים בנתה ביתה זו אשתו של און" שהיא הצילתו כשאמרה לו שבין כה וכה יקח לא יהיה הכהן הגדול והמנהיג, ומה אכפת לו אם יקרא תלמידו של משה ואהרן או תלמידו של קורח, והשקתה אותו בין וכו' וניצל מהמחלוקת.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, כן ביאר מה היתה חכמתה המיוחדת של אשתו של און? ואמר בזה דבר נורא, כן! בשעת מחלוקת, בלחש האש, אם האדם מסוגל לחשב חשבון פשוט של אחד ועוד אחד שווה שתיים – אכן זו חכמה אדירה!

ובדברי המדרש הנ"ל, אפשר להמתיק את טענתה, שהיא טענה לו, הרי מה המחלוקת כאן, שמשה טען שכל המינויים נעשו עפ"י רצון ה' וקורח טען שהיו כאן נגיעות, וממילא גם הוא דורש גדולה לעצמו. באתה אשתו של און ואמרה לו, ממנה נפשך, באם משה צודק, הרי זה ציווי הקב"ה. ואם קורח צודק, אזי קח את אומנות רבך בידך, דהיינו שקורח הרי טוען שתמיד החשבון צריך להיות "מה יש לי מזה", ולדאוג לטובת עצמו. אז גם אתה תחשוב מה יש לך מזה והרי אתה לא תרוויח כלום, שהרי לא ישנתה מעמדך בין אם משה הוא המנהיג ובין אם קורח. ועל זה שיבחה הכתוב: (משלי יג) חכמות נשים בנתה ביתה זו אשתו של און ואולת בידיה תהרסנה זו אשתו של קרח.

(ציוני תורה)

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טז, א)

במדרש רבה: אמר איוב (איוב טו) וישכן ערים נכחדות בתים לא ישבו למו אשר התעתדו לגלים לא יעשר ולא יקום חילו ולא יטה לארץ וכו' זה היה קרח שהיה קתליקוס לביתו של פרעה והיו בידו מפתחות האוצרות שלו א"ל הקב"ה מה הנאה יש לך אין אתה שולט עליהם שנא' בתים לא ישבו למו אשר התעתדו לגלים ולמי הן מעותדין לאלו שהן גולין ישראל אבל קרח לא יעשר ולא יקום חילו, אף כשימות אינו קם ולא יטה לארץ מנלם.

הרי שהיה קורח ממונה בביתו של פרעה, וכ' המתנות כהונה שמכיון ששבט לוי לא נשתעבדו במצרים, ישבו ועסקו בתורה, לכן שלח פרעה שליחות לשבט לוי שישלחו לו אחד מהבית מדרש שיהיה ממונה על ביתו של פרעה, עבודה מכובדת ביותר, שר מכובד שממונה על כל דברי ביתו. ועי"ז היו בידו מפתחות האוצרות של פרעה, ומפעם לפעם הכניס ידו לאוצר והביא קצת לביתו, וכך נתעשר קרח. כמו שפירש הרבי בחידר לא תגנוב, אסור למצוא... גם כך 'מצא' קרח את אוצרות יוסף. ופיקח היה להעלים ולהשתיק את כולם שלא יתפסו אותו. וכך נתעשר. וכן כתב שם בחידושי הרד"ל שיום אחד מצא במרתף אוצרות של יוסף ולקחו לביתו.

להעשירו, כדאיתא (וימא יח, א) 'גדלהו משל אחיו'. ובכוסו נמי לא שייך שהיה לכהן אסור לשתות יין, ורק בכעסו היה אפשר להכירו. וזהו מה שאמר "ואהרן מה הוא", אם רצונכם לדעת מי הוא אהרן "כי תלינו עליו" כאשר תריבו עימו ואז יהיה ניכר בכעסו.

ישנה גמרא (מסכת בבא-בתרא עד, א), באגדות רבה בר בר חנה, ואותו דבר תמצאו בסנהדרין, דף ק"י – מספרת הגמרא, שרבה בר בר חנה הלך במדבר סיני, והיה שם ישמעאלי אחד, שהיה מומחה בכל עניני המדבר, ואמר לו –

בא ואראה לך איפה נמצאים אותם אנשים שמתו בעדת קורח. **אומרת הגמרא – א"ל תא אחוי לך בלועי דקרח** [בא ואראה לך את אלו שנבלעו בעדת קורח] **חזאי תרי ביזעי** [ראה שני סדקים] והוּו קא מפקי קוטרא [שיוצא משם עשן] **שקל גבבא דעמרא ואמשינה במיא ודעצייתה בראשה דרומחא ועייליה התם** [לקח חתיכת צמר והשרה אותו במים ותקע אותו בראש החרב שבידו והכניסו בין הסדקים פנימה] **וכי אפיק הוה איחרך איחרוכי** [וכשהוציאו היה חרוך] **אמר לי אצית מאי שמעת** [אמר לי הישמעלי תקשיב למה שהם אומרים] **ושמעית דהוּו אמרין** [ושמעתי איך שהם אומרים] **"משה ותורתו אמת והן בדאין"** **אמר לי כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת** [אמר לי הישמעלי שבכל ראש חודש הגיהנם מחזיר אותם לכאן] **ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין**

אומר הרשב"ם במקום – כל תלתין יומי. כל ראש חודש. בראש חודש הופכים אותם, ובראש חודש הם צועקים משה אמת ותורת אמת. השאלה שנשאלת היא – איך הם יכולים לצעוק, הם הרי מתו ?

הרשב"ם נוקט בפשיטות, שהם חיים וצועקים. הרשב"ש אומר – לא יכל להיות דבר כזה.

השאלה היא, האם אותם אנשים היו מהבלועים או מהשרופים, ואם גם וגם, אז בכלל זה לא יכל להיות, אז השאלה היא, איך זה יכל להיות, ומי צועק, ואיך הם צועקים ? עיין בגמרא שם.

השאלה היא – למה הצעקות האלה באות דוקא בכל ראש חודש ? **אומר המהרש"א –** כיון שקורח בא בהצעה למשה רבינו – אמר קורח, בא נעשה סיכום, שכל ראש חודש, נחליף כהן גדול. ראש חודש תשרי – ראובן, ראש חודש חשוון – שמעון וכד'. היות והוא רצה להחליף כהן גדול, כל שלושים יום, אז כל ראש חודש אתה תצעק – **משה אמת ותורתו אמת**. **הריטב"א כותב –** שהטעם הוא, שבסוף כל שלושים יום, הם נידונים מחדש בגיהנום.

העיון יעקב אומר – קורח טען כי כל העדה כלם קדשים כולם יכולים להיות כוהנים גדולים. אם ככה, באה הלבנה וטענה טענה – הרי אין שתי מלכים משמשים בכתר אחד.

אמר לה הקב"ה – את צודקת, ולכן תמעטי את עצמך. אמרה הלבנה – אם אני צודקת, למה אני צריכה להמעטי את עצמי ? אמר הקב"ה – את צודקת. תמעטי את עצמך, ואני יביא שעיר של ראש חודש לכפרה, על זה שהוריתי לך למעט את עצמך.

יוצא, שטענת הלבנה היא נכונה, אין שתי מלכים משמשים בכתר אחד. הקב"ה בכל ראש חודש, מצוה להביא קרבן, למה ? על זה שהוא מיעט את הירח. למה ? כי טענת הירח היא באמת נכונה, שלא יכל להיות שתי מלכים משמשים בכתר אחד.

אם קורח טוען, שכל העדה קדושים וכולם יכולים להיות כוהנים גדולים, אז למה הקב"ה מביא קרבן ? הרי הקב"ה קיבל את טענת הירח, רק על זה שהוא הקטין אותה, הוא מביא קרבן.

לכן בכל ראש חודש, שמביאים קרבן על מיעוט הירח, הם צועקים **משה אמת ותורתו אמת**, ולכן הופכים אותם. **זכרון לבני ישראל וגו' ולא יהיה קורח ויעדתו (ז, ה)**

איתא בגמ' (ב"ב עד.) דאמר ליה ההוא טיעא לרבה בר בר חנה, בא ואראה לך הבליעה של קורח והראוהו איך שקורח ויעדתו צועקים 'משה אמת ותורתו אמת והם בדאים'. שמעתי מהגאון ר' ברוך שמעון שניאורסון (שליט"א) [זצ"ל] בשם הגה"צ ר' מאיר שפירא זצ"ל שאמר בדרך צחות דאף על פי שכמו קרח עצמו כבר לא יהי' כדכתיב "ולא יהיה קכרח" אבל הבליעה של קרח עדיין בעולם, דבלועי קורח אומרים 'משה אמת ותורתו אמת' דהרבנים הם אמיתיים, אך 'והם' היינו, המשמשים, בדאים. כלומר, שכל דבריהם של גדולי ישראל הם בעצת משמשיהם, והמשמשים בדאים. וכל הטוענים כך מהראוי שידעו כי דבר זה מירושתו של קרח הוא.

'קחו לכם מחתות קורח וכל עדתו' כתב רבי יהושע לייב דיסקין זצוק"ל בחידושי מהרי"ל, וכ"כ החוות דעת בספרו נחלת יעקב, להבין מה שאמר משה רבינו לקורח ור"ג ראשי סנהדרין 'קחו לכם מחתות קורח וכל עדתו', הרי שרק הם צריכים להביא מחתות ולא אהרן הכהן. מה יעשו עם המחנות 'ותנו בהן אש ושימו עליהם קטורת לפני השם מחר', לא שתרד אש משמים אלא אתם תשימו אש. זה היה ההתחלה.

אך לאחר כמה פסוקים [במדבר טז, טז] שינה משה רבינו את הסדר, 'ויאמר משה אל קורח, אתה וכל עדתך היו לפני ה', 'אתה והם ואהרן מחר'. הנה נוסף אהרן הכהן. 'וקחו איש מחתות ונתתם עליהם קטורת', כאן לא צוה להביא אש. עתה נוסף אהרן תחת האש...

אח"כ נאמר 'וקחו איש מחתות ויתנו עליהם אש ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן' הרי שלקחו איש מחתות ושמו אש, היינו כמו הסדר הראשון שאמר להשים אש ולא הזכיר את אהרן, כך היה, ששמו אש, ולא הזכיר אהרן במעשה המחנות, שנאמר 'ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן', היינו שמשה ואהרן גם עמדו פתח אהל מועד. וכ"כ בתרגום יונתן.

לאחר שראה משה שהם מסכימים להביא קטורת, התחנן לפני ה' שלא ימיתם ולא יפן אל מנחתם וביארו רבי יהושע לייב והחיות דעת שכשהציע משה רבינו את הסדר הראשון, לא עלה בדעתו שהם יקבלו עצתו, כדפרש"י שאמר להם משה במעשי עבודה זרה יש כמה כומרים וכמה עבודות, אנו יש לנו ה' אחד וכהן אחד, תבחנו עצמכם במעשה הקטורת ודעו לכם שיש סם המות בתוכו, מי שאינו ראוי לכך ימות. הרי כשמציעים לאדם הצעה מפחידה כזאת, בוודאי חשב משה שלא יבחרו בזה.

והנה עיקר איסור הקטורת וסכנתו הוא עם אש, כמו שהיה בנדב ואביהוא, שנאמר בהם בפרשת שמיני 'ויקחו בני אהרן וגו' איש מחתות ויתנו בהן אש.. ויקריבו לפני ה' אש זרה'. כך אמר משה לפני קורח ועדתו, אם תרצו להיות כהנים, הביאו קטורת, ועי"ז כולכם אובדים.

והיה האיש אשר יבחר בו ה' הוא קדוש. משה היה בטוח שיחזרו בהם. אך הם השיבו לפני משה שהם כל רוצים להביא קטורת. הלך משה ובכה לפני ה' 'אל תפן אל מנחתם', אל תסתכל על הקטורת כעבירה, 'לא הרעותי את אחד מהם', הוא בכה לפני ה' כיון שלא הרעותי ליהודי, אינני רוצה להכניס את קורח ועדתו לאדמה, כל מי שנענשים על ידו אין זה סימן טוב, לכן התחנן שלא יפנה ה' אל מנחתם היינו שלא יענישם על הקטורת. כמ"ש רש"י לפירוש אחד שהתפלל משה שלא יקבל הקב"ה את הקטורת. וצ"ע מה תפילה היא זאת, הרי זו קטורת זרה, מה שייך לבקש שלא יפנה ה' למנחתם? אלא כנ"ל שהתחנן לפני ה' שלא יענישם, ולא ייחשבו הקטורת שלהם כעבודה. כדי שלא יהיה חרון אף ח"ו. כמו שנאמר בסדום, וירד ה' לראות וכו', כך ביקש משה שהקב"ה אל יסתכל אל מנחתם, כיון שלא הרעותי את אחד מהם, מעולם לא הכאבתי ליהודי. אך הקב"ה לא השיב למשה 'ועניתי לך'.

קורח לא ישן בלילה, ומשה רבינו לא ישן בלילה שלא ייענשו עדת קורח ע"י הקטורת. שהרי היו שם אליצור בן שדיאור וחבריו, כמ"ש במדרש רבה שכל י"ב נשיאים קדושים היו שם בעדה זו.

משה רבינו מתחנן שלא יביאו אש ולא ימותו, והם בקנתם העדיפו להביא אש מה עשה משה, שינה את התכנית, לפי הסדר הראשון לא היה צריך את אהרן הכהן, מי שרוצה להשרף כנדב ואביהוא ישירף, אך כיון שראה שהם מתכוונים באמת להקטיר קטורת, ניגש משה ושינה את הסדר ואת התכנית, [זה לא היה מוסיף למחלוקת, שהרי קורח היה צוחק על מה שהוא משנה תכניתו, אלא משה עשה רק לכבוד ה' ולא חש על כבודו] ואז הזהירם משה שלא יביאו אש, אתה וכל עדתך היו לפני ה', אתה והם ואהרן מחר, וקחו איש מחתות ונתתם עליהם קטורת' ואש לא תשימו, והיה אשר ירד עליו האש משמים, הוא הכהן, על איזה מחתה שתרד אש משמים, הוא הכהן, וכולכם נפלטים לחיים ולשלום.

משה רבינו צדיק גדול היה, במקום שיתן לכל המתנגדים שישרפו, הוא מתחנן לפני ה' שיציל את כל המתנגדים, כשלא נענה עשה עצה כזאת לשנות את הסדר, שלא יביאו אש, שעיקר העונש על האש, רק הביאו מחתות עם קטורת, וכמו באליהו בהר הכרמל, היכן שירד אש הוא האמת, ולזה הוסיף שגם אהרן יבא, שיהיה מקום לחול האש דקדושה על הקטורת האמיתית.

והנה בקין נאמר 'וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין לא שעו', היינו שהאש ירדה על קרבנו של הבל ולא של קין, ועתה קורח שהוא גם סוד נשמת קין, היה לו לעמוד בנשיון שיראה האש יורדת על מחתת אהרן ולא על שלו.

לאחר שמענו מפי משה שני סדורים. היה להם בחירה לבחור באיזה מהם שירצה. אך קורח לא רצה להסכים לסדר השני, מרוב קנאה, שהרי לפי הסדר השני היה הוה אמינא שקורח ישאר לחיות והוא יראה בעיניו שהאש תרד על מחתת אהרן ולא על מחתתו, ואולי הוא עוד זוכר מגלגול הראשון טעם מר זה, שהאש ירדה על קרבנו של הבל ולא על שלו, הוא קין בעצמו... זה לא יכל קורח לסבול.

לכן החליט דווקא על הסדר הראשון, לא יכול לסבול שיהיה אש לאהרן ולא לו. זהו שורש הקנאה המרה, שהוא מעדיף שכולם ישרפו, ולא יראה בהצלחת השני. לכן הלך על כל הקופה, לא צריך את אהרן הכהן, שישאר בביתו. אלא כלנו נביא רנ"א מחתות עם קטורת עם אש.

עדיף שכולנו נישרף ולא נצטרך לקנאות באהרן הכהן. וכל לשונות הכתובים מדויקים, זהו שהתחנן משה 'ואש לא תשימו' אך הם לא שמעו בקולו 'ויתנו עליהם אש', ומשה ואהרן עמדו בפתח אהל מועד, ללא קטורת וללא מחתות. 'ואש יצאה מאת השם ותאכל את מאתיים וחמישים איש מקריבי הקטורת'. ועתה מיושב שאין זה אמת מה שאמרו על משה 'אתם המיתם את עם השם' שהרי משה רבנו עשה כל טצדקי שהמתנגדים שלו יחיו לאורך ימים ושנים טובים, התחנן לפני השם שלא יקבל מנחתם, ושינה להם הסדר, ואמר שלא יביאו אש, אלא שהם שרפו את עצמם. (הגרמ"ר רייזמן)

נראה כאילו יש כאן אי צדק ואי יושר בחלוקת התפקידים. המחלוקת זה לא השורש אלא התוצאה! השורש זה "שפשע בתורה".

ממשיך המדרש ואומר מה הסימן לאמת מוחלטת? באם היא קיימת ויציבה ואינה משתנה. ואת זה רק התורה יכולה לומר, כי אצל האדם הפשוט האמת משתנה לפי העדיפויות והנגיעות, וזה אומר המדרש: "ומדיינים כבריח ארמון והלא היה יודע שבעלי דיניו היו קשים כבריח ארמון זה משה ואהרן מה הבריה אינו זו כך משה שנא' (שמות כו) והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". והרי אצל משה ואהרן התורה קובעת והיא כבריח התיכון שאינה משתנה ואינה זהה כמלא נימא ממקומה.

וזהו אמרום "העיני האנשים ההם תנקר", וכתב באבן עזרא: העיני האנשים ההם "יוש אומרים התרצה להחשיך העינים שלא תראינה כלומר אחיות עינים אתה עושה לנו לא נעלה וכו'". היינו, שאמרו דתן ואבירם אל תסגור לנו את העינים! אנחנו רואים את כל האמת עם העינים שלנו. שכן בלי תורה אכן טועים בראיית האמת הצרופה.

רב לכם בני לוי (ט"ז ז')

ברש"י: וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זו?

מסביר רבי דוד מלעלוב ואומר, מה ראה לשטות זו - שרצה להיות פקח ולהתחכם בדרכי ה'...

לפינו מעשה מופלא ממנו ניתן ללמוד שאדם המחליט להתהלך בתמימות עם בוראו, לעולם אינו מפסיד. תמיד ישלח לו הקב"ה את עזרו ממעל, ויזכיר לו שהתמימות וההליכה ביושר ובאמת, משתלמת, מצדיקה את עצמה. את הסיפור שמענו מהרב פנחס בסר שליט"א, שהעיד שכל הפרטים מדויקים.

המעשה התרחש עם בעליה של חנות ספרים בעיר מסוימת. חנות זו היתה שייכת לישיבה פלונית שהשכירה חנויות רבות. הנהלת הישיבה הקפידה לציין בחוזה השכירות את ייעודה המתוכנן של כל חנות שהושכרה. בחוזה שנחתם במקרה זה, צויין שהחנות מיועדת למכירת ספרי קודש, ומכשירי כתיבה.

החליט לעשות מעשה

חנות נוספת הושכרה על ידי הישיבה לאדם אחר, וזו היתה ממוקמת בצמוד לחנות הראשונה. ההסכם עם השוכר השני, כפי שצויין בחוזה, היה על מכירת כלי בית בלבד. לצורך הענין, נקרא לשוכר הראשון בשם ראובן, ולשני - שמעון.

ראובן לא ניצל מעולם את זכותו למכור גם מכשירי כתיבה, הגם שהדבר צויין בחוזה, והסתפק במכירתם של ספרי קודש בלבד. שכנו, שמעון, שראה שראובן אינו מנצל את זכותו למכירת מכשירי כתיבה, החליט לעשות מעשה, והכניס לחנותו מכשירי כתיבה, ומכרם ברווחים נאים. לפני תחילת שנת הלימודים קנה מלאי גדול של מכשירי כתיבה, והרוויח מכך סכומי כסף גדולים.

ראובן, לו היתה שמורה הזכות למכירת מכשירי כתיבה, ראה את כל אשר נעשה, ושתק. הוא לא נהג בצרות עין, ולא מחה בשמעון על שלקח מאתו את הייעוד הזה שנכתב בחוזה השכירות שלו.

והנה, לאחר שראובן השיא כמה מילדיו, ונזקק לסכומי כסף גדולים, עלה בדעתו להיכנס לענף מכשירי הכתיבה, ולמוכרם. גם הוא רכש מלאי גדול, וה' הצליח דרכו, והיו לו רווחים מכובדים ביותר.

והנה, בבוקר לא בהיר אחד, נכנס אליו שמעון, כולו קוצץ וכועס, סר וזעף, ובפיו טענה: 'השנה לא הצלחתי למכור את מכשירי הכתיבה שלי - בגללך'!...

שמעתם טיעון?!

'בשנים האחרונות, הוסיף שמעון, אני מרוויח כסף רב במכירת מכשירי הכתיבה, ועכשיו שגם אתה מוכר אותם, לא הצלחתי להגיע להישגים נאים!'

הוא אינו מזכיר אף מילה על כך שהזכות למכירת מכשירי הכתיבה היתה נתונה בעצם לשכנו הטוב, ראובן, שהתעסק כל השנים רק במכירת ספרי הקודש, וגילה רוחב לב נדיר בכך שלא מימש את זכותו בענין מכשירי הכתיבה, ונתן את הזכות הזו לעמיתו.

שמעון בא בטענות אל ראובן כיצד זה שהחליט למכור את המכשירים הללו?! הרי הזכות הזו - שלו היא!!!

אינו מסתפק בכך

ותשמעו עד היכן מגיע רוחב הלב של ראובן; לשמע טענותיו המוזרות של שמעון, אומר לו ראובן שהוא מוכן לשלם על כל ההפסדים שנגרמו לו... ולא רק זאת, אלא הוא מקבל על עצמו שלא למכור יותר מכשירי כתיבה... היש אדם הגון וישר יותר מזה?!

אבל שמעון אינו מסתפק בכך... הוא תובע את ראובן לדין תורה אצל אחד מגדולי התורה. הרב שומע את הטיעונים של שני הצדדים, ומבין מיד עם מי הצדק, וגוער בשמעון על שהחל למכור מכשירי כתיבה, למרות שהיה זה ייעודה של החנות של ראובן.

הדיין התפעל מאוד מיושרו והגיונותו, וטוב ליבו, של ראובן, והביע את התפעלותו זו בבית הדין.

כעבור תקופה מסוימת, יושב ראובן בחנותו, ומחשב את חשבונותיו בענין דירה שרכש לבנו שנישוא זה עתה, והנה מתברר לו שמחר בבוקר הוא אמור

במדרש רבה בפרשתנו (יח, יד) "אח נפשע מקרית עוז ומדיינים כבריח ארמון" (משלי יח) זה קרח שפשע בתורה שהיא עוז שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. ומדיינים כבריח ארמון והלא היה יודע שבעלי דיניו היו קשים כבריח ארמון זה משה ואהרן מה הבריה אינו זו כך משה שנא' (שמות כו) והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה".

צריך להבין מה פשע קרח בתורה, והרי חטאו היה במחלוקת ולא בפשיעה בתורה! ומה הוא ההמשך של היה יודע שבעלי דיניו קשים כבריח ארמון וכו'. ובהמשך הפרשה: "העיני האנשים ההם תנקר", כתב רש"י שאפי' תנקר עיניהם לא יעלו. יש להבין למה לא אמרו ידי או רגלי האנשים האלו תעקר וכדומ' למה דוקא העינים? מה הכוונה בזה.

ויבאר בהקדם דברי הגמ' (עירובין ק, ב) אמר רבי יוחנן אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה. ובמדרש (רבה, דברים פרשה ה פסקה ב) איתא "זש"ה (משלי ז) "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם וגו'" מה ראה שלמה ללמד לעצל מן הנמלה, רבנן אמרי הנמלה הזו וכו' אינה חיה אלא ששה חדשים, וכל מאכלה אינה אלא חטה ומחצה, והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצא חטין ושעורין ועדשים, וכו'. אמר ר"ש בן יוחאי מעשה היה ומצאו בבור שלה שלש מאות כור (64 טון) מה שמכנסת מן הקיץ לחורף. לפיכך אמר שלמה לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אף אתם התקינו לכם מצות מן העולם הזה לעולם הבא ומהו ראה דרכיה וחכם רבנן אמרי ראה דרך ארץ שיש בה שבורחת מן הגזל אמר ר"ש בן חלפתא מעשה בנמלה אחת שהפילה חטה אחת והיו כולם באות ומריחות בה ולא היתה אחת מהן נוטלת אותה, באה אותה שהיתה שלה ונטלה אותה וכו'".

שואלים המפרשים, (ומביאים הר"ש לוישטיין) למה באמת כתבה התורה את הגזל אם אפשר ללמוד מהנמלה.

ומתרץ החידושי הרי"ם, וכן הוא בספר "דרש אב", שהנמלה הזאת אכן לא נוגעת בחיטה שחברתה נגעה בזה, אבל מאיפה מגיעים כל החיטים? וכי ראית מימך נמלה חורשת, זורעת וקוצרת? ומאיפה כל החיטים, הרי הכל גזול מהאדם! יוצא שהנמלה ה"צדיקת" הזאת היא הגזלנית הגדולה בעולם, ולמה, כי היא אין לה תורה! בעיניה "גזל" זה רק לגנוב מחברתה הנמלה, אבל לגנוב מהאדם זה שום דבר... כי בלי תורה אין אדם יודע מה טוב ומה לא טוב, אדם בעיניים שלו לא רואה כלום! מה נחשב לטוב ומה לא, רק התורה קובעת מה טוב ומה לא טוב, מה ישר ומה לא ישר.

מספרים, שבוורשא היו קבוצת גנבים וגזלנים שהפילו את חתתם על כל תושבי השכונה. פעם אחת גנבו מאיזה אשה אלמנה, באה האלמנה אל הרב בבכיות שהיא חייבת את הכסף הזה, אמר הרב, נו, מה אני יעשה הרי כולנו סובלים מהם. אמר הגבאי אני מכיר מישהו שיש לו קשרים עם מישהו שיש לו קשרים עם ראש הגנבים, אולי נעביר לו מסר שכאן הם הגויזמו ושיחזירו את הכסף, כי זה מקרה מיוחד, בכל זאת, הרי היא אלמנה! ואכן העבירו את המסר, אמר ראש הגנבים: נשב ונדון בבקשה. ישבו ודנו ואכן הגיעו להסכמה שכאן זה מקרה מיוחד כסף, אז מה פתאום שאנחנו נשלם את הכל?! צריך לאסוף פה אלמנה שצריכה כסף, אז מה פתאום שאנחנו נשלם את הכל?! צריך לאסוף מכל התושבים שוה בשוה וגם הרב יתן את חלקו וגם אנחנו נתן חלק! אם הרב רוצה, שהוא יתן את כל החלק ממנו עצמו, וכי באיזה זכות הוא דורש מאיתנו לתת את הכל...!

זאת אומרת שגם הגנבים דורשים יושר וצדק רק הם מחליטים מה זה צדק! לגנוב מהשני זה משכורת, ולתת צדקה זה גניבה...

כמו אותה נמלה שגונבת הכי הרבה אבל לגנוב מאנשים זה לא גניבה...

וזה מה שאומר שלמה המלך אל אותו עצל שלא לומד, לך אל הנמלה ותראה לאיפה מגיעים כשלא לומדים...

אף גם זה היה אצל הנאצים ימ"ש, שהושיבו את הרוצחים בכלא, אבל להרוג יהודים זה לא רצח.

כך דרכם של אנשים, שרואים כל דבר במבט הצר של הצורך הפרטי, ודבר זה הוא בכל דבר ודבר בכל שלבי החיים, ואפשר להביא לכך דוגמאות מכל שטחי החיים, שרק התורה קובעת מה ישר ומה צריך לעשות

כך בכל דבר ודבר, אם אדם חי עם התורה שהיא קובעת מה צריך רק כך יכול לעבור את החיים, רק כך ידע מה זה השקעה כנונה מה זה צדק ומה יושר וכו' ובה נבוא לביאור התמימות הני"ה. במחלוקת אנחנו מוצאים את הנקודה הני"ה בצורה החזקה ביותר. אפשר לראות אנשים שרבים וכל אחד טוען לאמת המוחלטת והצודקת ביותר בעולם, ויריבו טוען אף הוא את אותם המילים לצד ההפוך בדיוק. ואיפה האמת נמצאת? האמת נמצאת בתורה! כל הבעיה מתחילה כשהאדם מסתכל בעיניו שלו הגשמיות והבשריות. האדם הרי מונע מנגיעות ואינטרסים שהן מעוררות אותו, כמו עיוור צבעים שיכול להישבע על אדום שזה ירוק כי הוא בעיניים שלו רואה את זה כירוק.

בא המדרש ואומר "אח נפשע מקרית עוז ומדיינים כבריח ארמון (משלי יח) זה קרח שפשע בתורה שהיא עוז שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום כל הבעיה והמחלוקת התחילה בזה שלא רצו לקבל את מה שהתורה אומרת, ומה שהקב"ה ציוה והסתכלו דרך העיניים הרגילות שבהם

לפרוע לקבלן סך של רבבות רבות של שקלים, והכסף אינו מצוי ברשותו, ואין לו אפשרות להשיגו!

מה עושה יהודי כמותו, בשעה שהוא נמצא בצרה? מדי יום הוא נועל את חנותו בשעה 4 אחה"צ, מגיע לביתו כדי לסעוד פת ערבית והולך לשיעור תורה. היום, בגלל החוב הגדול בו הוא מצוי, החליט לסגור את דלת החנות כבר בשעה 2.30, לפתוח ספר תהלים ולהתחיל לבכות ולהתחנן לפני השי"ת שישלח לו עזרו ממעל, וישוע אותו, כי אם לא ישלם לקבלן את המגיע לו, הדירה לא תועבר לבנו, והוא יאלץ עוד לשלם קנסות!

נו, חשבתם שהקב"ה יעזוב בן נאמן שכזה, ולא יעמוד לצידו ביום צרה?

דפיקות חזקות בדלת

כעבור זמן קצר, נשמעות דפיקות חזקות בדלת. מיודענו מחליט לא לפתוח, כדי לא להפסיק בתפילה, וממשיך להתפלל בכבדות להקב"ה שיושיענו מצרתו.

אבל משהדפיקות מתגברות והולכות ומרגע לרגע הופכות להיות חזקות יותר, חשש ראובן אולי קרה משהו, והחליט לפתוח את הדלת.

בפתח עומד יהודי המציג עצמו כתושב ארה"ב, ושואל אותו: האם שמך הוא... ונוקב בשמו המדויק של ראובן? משהתשובה היתה חיובית, הודיע האיש שהוא זקוק לרכישה מיידית של 10 ש"ס, 10 סטים של שו"ע, 10 טורים, 10 רמב"ם, ומאות מאות סטים של ספרים נוספים, ראשונים ואחרונים. ראובן המופתע מבין כבר שהשי"ת האזין לתפילתו, ושלח לו עזרו ממעל, ואז מסביר לו האמריקאי הלז, ואומר שכיון שהחסידות אליה הוא משתייך בארה"ב חנכה בית מדרש חדש, זקוקים שם לכל הספרים הנ"ל בדחיפות.

האיש סיפר שהאדמו"ר שיגר אותו לארץ ישראל על מנת שאתייעץ עם דיין פלוני, המקובל על אנשי החסידות שלנו, ואשאל אותו לכתובתו של סוחר נאמן, ישר והגון, שישפך לנו את הספרים הנ"ל. פניתי אל הדיין, והוא המליץ לי עליך, ואמר שאין אדם ישר והגון כמוך!

דומה שאין צורך לפרט ולומר שהדיין המדובר הוא הדיין שישב בדין תורה בין ראובן לשמעון - - -

נוכח הנס הגדול שנעשה עימו, כמעט ויצא ליבו של ראובן מרוב התפעמות. יתירה מכך; למרות שהספרים עדיין לא היו מוכנים למסירה, היהודי האמריקאי פתח כבר עתה את ארנקו, ושלשל לידי את הסכום שיועד לרכישת הספרים - במזומן.

"אם הדיין העיד עליך שהינך אדם הגון, אין לי כל סיבה להחזיק את המזומנים אצלי. קח אותם אליך, וכשרשימת הספרים תהיה מוכנה, תודיע לי, ואבוא לקחתה".

הכסף שקיבל ראובן כיסה את כל החוב שהיה צריך לשלם לקבלן. לא יאומן! אבל בכך עדיין לא הסתיים הסיפור.

קולות ערבים של לימוד תורה

ראובן הולך לביתו שמח וטוב לב. לפתע החל לרדת גשם חזק, מיודענו מחפש קורת גג להסתתר בה, ומוצא אותה מתחת לבניינו של כולל אברכים גדול ומפורסם.

בעומדו שם, עולים באוזניו קולות של לימוד תורה, ערבים מאין כמותם. הוא מחליט ללכת אחרי הקול, המוביל אותו אל תוך ההיכל, והנה שם הוא רואה שני אברכים, הלומדים יחד בחבורתא, ושניהם מלאי התלהבות ושמחה, ופיהם אינו פוסק מלמלל בדברי תורה.

הדבר היה בעת הפסקת הצהריים בכלול, ולמרות זאת התמידו שני האברכים בלימודם, וכל הויתם אומרת רון ורנן.

הוא מביט בהם בהתפעלות יתירה, ומבחין כיצד הם מתענגים ושמחים על התורה, הממלאת את כל ישותם! ולפתע הוא קורא לעצמו, ואומר: 'על מה ולמה אתה שמח עכשיו כל כך? על שהצלחת להחזיר את חובך? תראה איזו שמחה גדולה יש לאברכים אלה כתוצאה מלימוד תורה!'

המספר, הרב נחש בסך, מציין שמיועדנו זה מימש את החלטתו, וזכה לסיים את חייו כשהוא אברך כולל! לכל דבר, ולהשאיר אחריו זרע קודש של בנים ובני בנים עוסקים בתורה.

וכל זאת למה? - בזכות יושרו והגינותו.

ולמדנו שכל מי שמתהלך עם הקב"ה בתמימות, לעולם אינו מפסיד.

(ברכי נפשי)

אשר עין בעין נראה את ה' (יד, יד).

"יקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר (ד"ה א' כה) כל אלה בנים להימן, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה, נתחומא" (רש"י)

"ויקח קורח, פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי נתחומא" רבותי, איניני אומר דברים מעצמי "ויקח קורח - לקח את עצמו לצד אחד, להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה" (רש"י). מה הכוונה "לקח את עצמו".

אתם שומעין? כן, אני שומע שאתם שומעים... ישנה אפשרות לשמוע כיצד שומעים... אדם יכול להרגיש היכן המחשבה של השומע מונחת ובמה היא עסוקה. כי יש אחד השומע אבל המחשבה שלו באמריקה, ואני מרגיש זאת, ויש אחר השומע היטב. [על ידי כך, אני מבין קצת איך אנשים גדולים יכולים לדעת מחשבות של בני אדם, נכון כי אנשים גדולים באמת, ממש מרגישים, יכול להיות שזה גם נקרא רוח הקודש. אוהו, זכיתי וראיתי כעין רוח הקודש אצל אנשים גדולים, אבל לא נעסוק כעת בענין זה].

קורח היה אדם גדול מאד. מאד. אל תחשבו שהוא היה, איך אומרים ילד שובב. אלא אדם גדול. רק יצר הרע תפס אותו, נכון.

לכן באמת שואלים חז"ל "קורח שפקח היה מה ראה לחטא גדול שכזה? מה ראה לחלוק על משה ואהרן? מה ראה לשטות זו?" מה פירוש "פיקח"? כי היה יכול לאמר בדיחות? חריף שידע לאמר הלצות? וכי זה פיקח? זה הרי בדחן! עוסק בבידור...

פיקח היינו בעל עיניים פקוחות היו לו עיניים פקוחות לראות. הוא ראה. מה הוא ראה?

"ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו. אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אשתוק", היכן ראה, בעיתון? ב"המודיע" ראה את זה! הוא ראה בשמים! ברוח הקודש! עינים פקוחות היו לו.

"ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו" - שמואל הנביא וכ"ד משמרות. (כיצד באמת יצא ממנו שמואל? כי בניו שבו בתשובה על פתחו של גיהנום ונשארו חיים, נורא ואיום, זו היתה טעותו, הוא חשב כי שמואל הנביא יוצא ממנו, מחמתו גדלותו, וא"כ זו הוכחה שהוא צדיק, אבל שמואל לא יצא ממנו, אלא מבניו).

יש אנשים השפלים בטבע, תשמעו טוב, בעלי מידות רעות לגמרי. הם יכולים להיות גדולים, ביכולתם להשליך את מידותיהם הרעות. אלא שהם צריכים להתייגע (כיון שהם בעלי מידות קשות). אכן זו תכלית האנשים בעולם - האדם נולד לשבור את טבעו. כך אומרים החסידים, כך סבורים המתנגדים, כך בטוחים החוקרים התורניים, כך מצלצלים הפילוסופים - כל מי שצועד ישר אומר כך, זו התכלית, ובשבילה נברא האדם, והוא זקוק לעבוד על כך כל ימיו ממש. עץ, אילן, אם לא יזרעו סביבו, אם לא ישקוהו, יסקלו את האבנים שעמיו, יעשנו את התולעים ממנו וכו' הוא ירקב, יעקר או לגמרי לא יצא ממנו כלום, כך האדם תמיד זקוק לעיבוד "כי האדם עץ השדה" עד זקנה ושיבה.

הקב"ה יודע, אנו לא צריכים ואין לנו יכולת לדעת מדוע הקב"ה ברא פלוני - במידות טובות ואת אלמוני במידות רעות. אך ברור, כי לכל אחד יש חלק שונה בעבודתו, לפעמים חלק גדול ופעמים חלק קטן. הנביאים היו מכירים בחלק זה של האדם. [אתם יודעים, בתנ"ך מכוונה נביא כ"רואה", כאשר שאול המלך הלך עם הנער לחפש את האתונות שאבדו לאביו, אמר לו הנער "נלכה אצל הרואה" והכוונה לשמואל הנביא. מה פירוש הרואה? - רואה בתוך האדם. מביט לקרבו ורואה את המידות, את הכוחות. לא רק את שלו היה רואה, אלא אף את כל תולדותיו, כל כוחותיו עד סופו].

בקיצור, קורח היה אדם גדול, עד שלא היה לו צורך להתייגע - כדי להיות טוב, (לפחות בנושא זה של מחלוקת נגד משה ואהרן) אדרבה, הוא, הגדול הזה, היה מוכרח להתיגע - כדי להטות את עצמו לאיך גיסא לדרך הרע. זהו הפשט "ויקח קורח לצד אחר", טבעו לא נטה לכך, אלא הטוה ולקח את עצמו לאותו צד.

דל גאה

"לקח את עצמו לצד אחר להיות נחלק על משה ועל אהרן". יש אנשים המגרים יצר הרע בנפשם. מה זאת אומרת המגרים יצר הרע בנפשם? אדם מעורר את התאוה בעצמו. הגמרא אומרת, ואני לא אומר לכם, ח"ו, אני מדבר על עצמי. והלואי כי כלל לא אצטרך לעורר על כך:

"שלושה דברים אין הדעת סובלתם" (פסחים דף ק"ג), ברבינו יונה כתובה גירסא, ורבי אליו לאפיאן היה מצטטה "שלושה דברים הקב"ה שונאם", "ואלו הם, דל גאה עשיר מכחש וזקן מנאף ופרנס מתגאה על הציבור בחינם".

"דל גאה". אתה דל, אתה אביון, עני, קבצן, אין לך כלום. מה אתה מתגאה?! עשיר מסכן שיש לו מליונים אז אנשים כביכול נותנים לו גאווה, עושים לו כבוד עד כדי כך שהוא מתנפח, מסיעים לו להתגאות, ואז הגאווה שלו באה בתהליך טבעי בדרך הטבע, אבל אתה דל, אין לך - דל ומתגאה?! אתמהה. הקב"ה שונאו.

"עשיר מכחש" - עשיר משקר. למה אתה צריך לשקר, וכי חסר לך כסף עד כדי כך לשקר. עני המשקר, מילא הוא זקוק ללחם מה הוא יכול לעשות? אבל לשם מה אתה משקר, וכי חסר לך איזה דבר? הקב"ה שונאו.

יש מפרשים "מכחש" - כופר ואפיקורוס. הלא אתה רואה כי הקב"ה מעשיר אותך, וכי איזה עשיר לא רואה את הניסים ואת הנפלאות - בדרכו להיות עשיר. ודאי. העולם מספרים הלצה יפה: היה אדם עשיר גדול מאד, וכל עת שהגיע לידי גמר הסכם מסחרי, היה שולח את סגנו לחתום בשמו על ההסכמים. פעם אחת הזדמן דוקא, שסוחר עשיר מאד כמותו, היה במשרד כדי לגמור יחד עסק גדול, ולא התאים לאותו עשיר מכוון לדבר עם הסגן, אמר לו "נו, טוב, נגמור אנחנו את העסק, תחתום אתה וגמרנו למה לערב את הסגן שלך?. העשיר נוכח לראות כי אינו יכול לצאת מהסכך, אמר לו: "אגיד לך את האמת, איניני יודע לחתום בכתב יד..."

"עשיר כמוך, עשית כבר מאות עסקאות וכו' אתה לא יודע לחתום את שמך?!"
אני ממש לא מאמין". אמר לו בחיך:
"אילו ידעתי לחתום לא הייתי עשיר אלא עד עכשיו הייתי שמש בבית הכנסת... ואספר לך דברים כהייתם".
כאשר באתי לאמריקה לא היתה לי פרנסה, הייתי שמש. לאחר כחודש הגבאי נתן לי משכורת. וכיון שצריך לתת קבלה, כתב הוא את הקבלה וביקש ממני שאחתום, התנצלתי בפניו "איני יודע לכתוב ולחתום", אמר לי הגבאי בבוז: "שמש כזה שלא יודע לחתום, תלך! אינני מעוניין בשמש כזה" זרק אותי בבושת פנים. הלכתי. למחרת יצאתי והתחלתי לעשות מסחר ככה, ככה, למכור חפצים קטנים ולאגור כסף וכו' ההצלחה האירה לי פנים במהירות עד שנהייתי עשיר, נו, אילו ידעתי לחתום הייתי שמש עד היום...
האם הוא ושכמותו לא רואים ניסים? העובדא הנ"ל זו הלצה, אבל הלצה שאומרת לנו משהו, הלצה בעלת משמעות... - כי כל העשירים הגדולים רואים ניסים בדרך לעשירותם, מתעשרים ללא שליטה אישית - אלא במהירות ובפתע וכדומה, לכן עשיר מכחש וכופר אין זה לפי הטבע? כי לפי השכר האנושי היה עליו לדעת את אלוהיו. הקב"ה שונאו, אם הוא מכחש בו. "זקן מנאף", אינני צריך לאמר, "בה אינכם זקנים ואני לא רוצה ח"י לומר דבר כזה. אבל נאמר לדוגמא של 'לקח את עצמו לצד אחר' נעלמו אדם מן העדינות וזכות - עדין זך, אין לו תאוות כל כך, או שהיו וכבר נעלמו ממנו הרצונות המלוכלכים. מה עושה היצר הרע, ונותן לו טלויזיה, עתונים מלוכלכים, פלאפון לא כשר, ואדם זה שוכב לו בכורסה ללא מעש ומעורר את התאוה בנפשו מעורר ומעורר. זהו - שלושה הקב"ה שונאם!! - וזו הכוונה "לקח עצמו" ו"יקח קורח - לקח את עצמו לצד אחר!"

עכשיו נתבונן ונשאל את עצמנו. חז"ל שואלים ומתריצים "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט" עשה שטות מפני שראה ברוח הקודש, איך יכול להיות דבר כזה, וכי לאחר שראה ברוח הקודש עשה שטות כזו?!"
פעם שמעתי מר' אליהו לאפיאן ז"ל, שאמר בחיך: שמע מיניה כי גם בעל רוח הקודש צריך ללמוד מוסר, אם לא לומד מוסר גם ברוח הקודש יכול להיות שוטה, להשתטות חלילה. הראייה? מקורח.
"קורח שפיקח היה" פיקח היה והיטפשו. הפיקח נעשה טיפשו. אי, וי. כיצד ולמה?
תתבוננו. נדבר היום ממש שיעור הלכה, הלכה ב"הלכות אדם". כן, כן, כך אמר לי הרבי פעם: יש הלכות תפילין, הלכות ציצית, הלכות שבת. מה פירוש? הלכות תפילין, כיצד אדם יניח תפילין. הלכות ציצית? כיצד אדם ילבש ציצית, ויש הלכות אדם. והרי, תחילה צריך להיות אדם, אחר כך יש את ההלכה איך האדם יקשור תפילין. "הלכות אדם" - אלו היסודות של האדם.
במדרש מובאת השאלה "מה ראה לשטות זו", והתשובה "נתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל". התמיהה היא, כנ"ל איך קורה כעין זה, פיקח בדרגה כזו, יתקנא ויפול כל כך?! התמיהה היא, כנ"ל איך קורה כעין זה, פיקח בדרגה כזו, יתקנא ויפול כל כך?! אם היה אדם חשוב, כיצד הגיעה 'קנאה' אליו? 'קנאה' איך אומרים, היא דבר זול שמוצאים אותו בשוק - אחד מקנא בשני, ראובן מרויח כך וכך אלפים לשנה, גם אני רוצה להרויח עוד יותר, מקנא בו, אבל אדם חשוב מקנא?!

אמר הרבי שלי משל נמרץ, תתבוננו תשמעו - תזכו ותחיו: משל לתותח. כן, תותח גדול עומד בראש ההר. הפצצה בתוכו. אבל לא מפעילים אותו, הבורג לא מוברג. מכסים את התותח יפה, הוא עומד כך שנים, חמש או עשר שנים. חולפים לידו אלפי בני אדם, וכולם עוברים בשלום. ברבות הימים כבר לא מרגישים אפילו כי עומד שם תותח. אבל, אם ביום בהיר, אחד מתקרב ומבריג את הבורג, יוצאת הפצצה - קנאק.

כאשר הפצצה יוצאת ומתפוצצת היא פוגעת, וכי איכפת לה מי העומד שם באותו רגע? אם פוגעת בחתול, החתול מתפוצץ, פוגעת בעץ, העץ מתפוצץ, פוגעת באדם? רחמנא ליצלן, האדם מתפוצץ. והאם יש הבדל אם האדם קטנצ'יק או גדול? אין. באיזה אדם שפוגעת - הוא נהרג.
רבתי. כל מידה ומידה היא פצצה! שומעים? והאם הוא התותח. שומעים? האדם הוא תותח: אם יש בקרבו איזו מידה רעה הרי שיש בקרבו פצצה. הוא נושא עמו פצצה. מה חסר? חסר רק להבריג את הבורג. כל זמן שאינו מבריג את הבורג: "יעמוד ר' משה בן ר' יענקל - שלישי"..." יכולות לחלוף שנים, ר' משה בן ר' יענקל - אותו דבר, ממש צדיק נסתר. אבל אם לפתע ממש, קורת איזו מחלוקת למשל, מתפוצצת הפצצה. כי הופעל הבורג. וכאשר מתפוצצת הפצצה, וכי יש הבדל אם זה ר' משה בן ר' יענקל או ר' יענקל בן ר' ברוך? אם הוא גבוה או נמוך, גדול או קטן?... נורא ואיום.
"קורח שפקח היה מה ראה לשטות שכזו?" התירוץ הוא "נתקנא". נתקנא! היתה בו מידה של קנאה. כל זמן שלא ראה איזו מחלוקת, אז: יעמוד הרב הצדיק ר' קורח, אבל הנה התפוצצה הפצצה, זהו.

מה כל זה שייך לנו? אוהו, שייך לנו! - קל וחומר בן בנו של קל וחומר: עומד לו אחד באמצע שמונה עשרה, לא נאמר ממש בשמונה עשרה, נאמר ב"אז ישיר" ופלוני, בטעות, דורך לו חזק על הרגל, רגע, אקדים: יש ירושלמי פלאי פלאים. (אומר לכם רק חלק מהירושלמי). המים של הים הם מלוחים נכון? היה אדם אחד שיכול היה ליטול מים מהים, ולתת לכל אחד ואחד מהסובבים לשותות, "שהכל נהיה בדברו" - והם שותים מים מתוקים, מה זה? כיצד? הוא פשוט ידע את השעה שהים אומר שירה לפני הקב"ה, [הרי כל בריה ובריה בעולם אומרת שירה כפי שמוזכר בפרק שירה - הכלב אומר שירה, הדבורה אומרת שירה, כל הבריות אומרות שירה, המים גם כן אומרים שירה], ובשעה שהמים אומרים שירה לפני הקב"ה - הם מתמתקים, כאשר אומרים שירה לפני הקב"ה נעלמת המליחות - נעשים מתוקים והוא ידע לכוון את השעה. מכאן מוסר גדול לאדם האומר שירה לפני הקב"ה, כי הוא צריך להיות מתוק. לא? נו, הוא מתחיל "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת..." לפתע אחד דורך על רגלו.
"לך לעזאזל" הוא קורא - - -
הרי אתה אומר שירה, למה אתה לא מתוק? ובשעה שלא אומרים שירה איך נראים? אוהה...
ישנה מסכתא דרך ארץ רבה ומסכתא דרך ארץ זוטא, אני לא מאשים אתכם אם אתם לא יודעים את המסכתות הללו, עד שנגיע למסכת דרך ארץ... במסכתא דרך ארץ זוטא לומדים את דרכם של תלמידי חכמים, (יש הלכות דרך ארץ של המון העם - "דרך ארץ רבה" ויש "דרך ארץ זוטא") שם בפרק הראשון מובאת דרכם של תלמידי חכמים, נאמר שם דבר נפלא מאד, תשמעו! זכיתם מפני שאני הרגשתי שאתם שומעים טוב מאד.
"תלמיד חכם צריך שיהא ערב לכל אדם", ערב היינו מתוק. היום אומרים זה הילד מותק, מותק; "צריך שיהא ערב לכל אדם, ולא יהא כקדרה שאין בה מלח". אכלתם פעם תבשיל שאין בו מלח? משליכים אותו מהפה. ישנם אנשים שהם חמוצים, וכתבלינים שאין בהם מלח, אומרים לו "בוקר טוב" והוא חמוץ, מדוע אתה חמוץ? תהיה מתוק, אומרים לך בוקר טוב? תענה "בוקר אור, שלום עליכם, מה שלומך?", תתמתק קצת, אל תהי' כקדירה שאין בה מלח, אה, ישנם ששחור להם העולם... אבל, צריך שיהא ערב מתוק - לכל אדם.
יתן הקב"ה יועזרו לנו שבאמת נגדל ונקדש שמו ברבים ובעזרתו יתברך, כל החיים ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן! תזכו ותחיו. (להגיד)

סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם (טז, כו)

מה הכוונה - "פן תספו בכל חטאתם"?

מבאר ה"ספורנו", שאם תגעו ותתקרבו לנכסיהם, גם אתם עלולים להיכנס לאדמה אחריהם. הרמב"ן מביא את דברי ה"אבן עזרא", שהקב"ה הזהירם כי בהחלט יכול להיות שליהודי יכאב מאוד - כמה כסף וזהב הולך לטמיון לאדמה, ויחפוץ לזכות במשהו - באיזה שעון זהב וכדומה... לכן הזהירה התורה - "שלא יגעו להציל מממונם דבר ולקחת להם, כי חרם הוא, ואם באו להציל מממונם - ירדו שאול כמוהם".

אמרו פעם הלצה, שהיה עשיר גדול, וכפי עשרו כן ממש צרות עינו. כיון שידע שזמנו קרב, הנה הוא הולך מן העולם, וכל ממונו ישאר בהכרח לאחרים. את הצער הזה לא יכול היה לסבול, צער קשה ממות - להעביר לאחרים אוצרות כסף ואוצרות זהב שאסף כל ימיו. לכן ציוה לזכות לו קבר גדול במיוחד, ולהכניס בו איתו אוצרותיו בקברו. הוא הכיר את עבדיו כי נאמנים הם ויעשו כצוותאו. ואכן, עם פטירתו, הם מלאו שקים בכסף וזהב, והיו בדרכם לעברו קברו הגדול.

חלף שם יהודי שכאב לו על המיליונים שהולכים להיקבר באדמה. התקרב אליהם ושאם: "מדוע אתם חייבים לטרוח כל כך? כמה ערך הכסף וזהב שאתם סוחבים - שלושה מיליון דולר? אתן לכם צ'ק מזומן - בנקאי, תכניסו אותו עמו באדמה, ותתנו לי את הכל... מפני מה נזכרתי בהלצה זו, כי תתחילו לחשוב מה לקח איתו קורח לאדמה".

הגמרא (פסחים ק"ט, א) אומרת: "שלוש מטמוניות הטמין יוסף במצרים: אחת נתגלה לקורח, ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אסווירוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא." עושר שמור לבעליו לרעתו, אמר רבי שמעון בן לקיש: זה עשרו של קורח... אמר רבי לוי: משאוי של שלש מאות פרדות לבנות היו מפתחות בית גזניו של קורח, וכלהו אקלידי וקליפי דגילדא".

אלו רק המפתחות של הרכוש, געוואלד - סוחבים את המפתחות של אוצרות קורח על הפרדות, לא מפתחות מברזל שמשקלם רב, אלא מפתחות מעור, מה זה מפתח מעור בשביל פרדה לבנה? נאמר שעל פרדה אחת מניחים מאה מפתחות, אם כן לשלש מאות פרדות - שלשים אלף מפתחות. וגם אם נאמר שלכל אוצר יש שלשה מפתחות, הרי שהיו לו עשרת אלפים אוצרות - כספות.

מכל האוצרות הללו אסור היה ליטול, אפילו לקחת פרוטה אחת! אם יהודי ראה חתיכת זהב ששוה מאה אלף דולר, ורצה לזכות בה - סופו שנכנס לאדמה יחד עם קורח ועדתו.

נשאלת השאלה: מה איכפת להקב"ה שיעשו דברים טובים עם הכסף - שיהנו ממנו הצדיקים בעם ישראל, שלא חטאו?

האם הוא ושכמותו לא רואים ניסים? העובדא הנ"ל זו הלצה, אבל הלצה שאומרת לנו משהו, הלצה בעלת משמעות... - כי כל העשירים הגדולים רואים ניסים בדרך לעשירותם, מתעשרים ללא שליטה אישית - אלא במהירות ובפתע וכדומה, לכן עשיר מכחש וכופר אין זה לפי הטבע? כי לפי השכר האנושי היה עליו לדעת את אלוהיו. הקב"ה שונאו, אם הוא מכחש בו. "זקן מנאף", אינני צריך לאמר, "בה אינכם זקנים ואני לא רוצה ח"י לומר דבר כזה. אבל נאמר לדוגמא של 'לקח את עצמו לצד אחר' נעלמו אדם מן העדינות וזכות - עדין זך, אין לו תאוות כל כך, או שהיו וכבר נעלמו ממנו הרצונות המלוכלכים. מה עושה היצר הרע, ונותן לו טלויזיה, עתונים מלוכלכים, פלאפון לא כשר, ואדם זה שוכב לו בכורסה ללא מעש ומעורר את התאוה בנפשו מעורר ומעורר. זהו - שלושה הקב"ה שונאם!! - וזו הכוונה "לקח עצמו" ו"יקח קורח - לקח את עצמו לצד אחר!"

עכשיו נתבונן ונשאל את עצמנו. חז"ל שואלים ומתריצים "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט" עשה שטות מפני שראה ברוח הקודש, איך יכול להיות דבר כזה, וכי לאחר שראה ברוח הקודש עשה שטות כזו?!"
פעם שמעתי מר' אליהו לאפיאן ז"ל, שאמר בחיך: שמע מיניה כי גם בעל רוח הקודש צריך ללמוד מוסר, אם לא לומד מוסר גם ברוח הקודש יכול להיות שוטה, להשתטות חלילה. הראייה? מקורח.
"קורח שפיקח היה" פיקח היה והיטפשו. הפיקח נעשה טיפשו. אי, וי. כיצד ולמה?
תתבוננו. נדבר היום ממש שיעור הלכה, הלכה ב"הלכות אדם". כן, כן, כך אמר לי הרבי פעם: יש הלכות תפילין, הלכות ציצית, הלכות שבת. מה פירוש? הלכות תפילין, כיצד אדם יניח תפילין. הלכות ציצית? כיצד אדם ילבש ציצית, ויש הלכות אדם. והרי, תחילה צריך להיות אדם, אחר כך יש את ההלכה איך האדם יקשור תפילין. "הלכות אדם" - אלו היסודות של האדם.
במדרש מובאת השאלה "מה ראה לשטות זו", והתשובה "נתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל". התמיהה היא, כנ"ל איך קורה כעין זה, פיקח בדרגה כזו, יתקנא ויפול כל כך?! התמיהה היא, כנ"ל איך קורה כעין זה, פיקח בדרגה כזו, יתקנא ויפול כל כך?! אם היה אדם חשוב, כיצד הגיעה 'קנאה' אליו? 'קנאה' איך אומרים, היא דבר זול שמוצאים אותו בשוק - אחד מקנא בשני, ראובן מרויח כך וכך אלפים לשנה, גם אני רוצה להרויח עוד יותר, מקנא בו, אבל אדם חשוב מקנא?!

אמר הרבי שלי משל נמרץ, תתבוננו תשמעו - תזכו ותחיו: משל לתותח. כן, תותח גדול עומד בראש ההר. הפצצה בתוכו. אבל לא מפעילים אותו, הבורג לא מוברג. מכסים את התותח יפה, הוא עומד כך שנים, חמש או עשר שנים. חולפים לידו אלפי בני אדם, וכולם עוברים בשלום. ברבות הימים כבר לא מרגישים אפילו כי עומד שם תותח. אבל, אם ביום בהיר, אחד מתקרב ומבריג את הבורג, יוצאת הפצצה - קנאק.
כאשר הפצצה יוצאת ומתפוצצת היא פוגעת, וכי איכפת לה מי העומד שם באותו רגע? אם פוגעת בחתול, החתול מתפוצץ, פוגעת בעץ, העץ מתפוצץ, פוגעת באדם? רחמנא ליצלן, האדם מתפוצץ. והאם יש הבדל אם האדם קטנצ'יק או גדול? אין. באיזה אדם שפוגעת - הוא נהרג.
רבתי. כל מידה ומידה היא פצצה! שומעים? והאם הוא התותח. שומעים? האדם הוא תותח: אם יש בקרבו איזו מידה רעה הרי שיש בקרבו פצצה. הוא נושא עמו פצצה. מה חסר? חסר רק להבריג את הבורג. כל זמן שאינו מבריג את הבורג: "יעמוד ר' משה בן ר' יענקל - שלישי"..." יכולות לחלוף שנים, ר' משה בן ר' יענקל - אותו דבר, ממש צדיק נסתר. אבל אם לפתע ממש, קורת איזו מחלוקת למשל, מתפוצצת הפצצה. כי הופעל הבורג. וכאשר מתפוצצת הפצצה, וכי יש הבדל אם זה ר' משה בן ר' יענקל או ר' יענקל בן ר' ברוך? אם הוא גבוה או נמוך, גדול או קטן?... נורא ואיום.
"קורח שפקח היה מה ראה לשטות שכזו?" התירוץ הוא "נתקנא". נתקנא! היתה בו מידה של קנאה. כל זמן שלא ראה איזו מחלוקת, אז: יעמוד הרב הצדיק ר' קורח, אבל הנה התפוצצה הפצצה, זהו.

מה כל זה שייך לנו? אוהו, שייך לנו! - קל וחומר בן בנו של קל וחומר: עומד לו אחד באמצע שמונה עשרה, לא נאמר ממש בשמונה עשרה, נאמר ב"אז ישיר" ופלוני, בטעות, דורך לו חזק על הרגל, רגע, אקדים: יש ירושלמי פלאי פלאים. (אומר לכם רק חלק מהירושלמי). המים של הים הם מלוחים

אלא זהו כוחה של נגיעה! הגר"א קוטלר זצ"ל מוכיח שמצד אחד היו להם שאיפות נעלות והשתוקקו מאוד להתקרב לעבודת ה' אך כיון שנשתרבה כאן קנאת קורח בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל באו לכלל טעות במקור הקנאה היה מפני שלקחה היו ארבעה בנים עמרים יצהר חבורו ועוזיאל עמרים היה הבכור ושני בניו משה ואהרן זכו במשרות נכבדות הנשיאות נמסרה לאליצפן בנו של עוזיאל אשר היה צעיר בניו של קהת בא קורח וטען מדוע דלגו עליו הרי אביו היה הבן השני של קהת מכאן נלמד עד היכן מגיע כוחה של נגיעה שאפילו אם קלה היא בכוחה לעזור עיני חכמים שנאמר כי השוחד יעוור עיני חכמים (דברים טז) אפילו אנשים בעלי השגות גדולות של השתוקקות לקדושה נכשלו בגלל הנגיעה.

ואם בארזים נפלה השלהבת מה נאמר לנו אזובי הקיר הרי כל אדם הינו שופט ודיין עליו לשפוט את מעשיו ולדון אותם לפני העשייה ובשעת מעשה לראות הטובים הם אם לאו כמו כן נזקק כל אחד מאתנו לשפוט את קרוביו וידידיו ולדון אותם לכף זכות כמו שנאמר בצדק תשפוט עמייתך הנגיעה האישית הינה שוחד ממדרגה ראשונה ומה מאד עלינו להשתדל להוציא לאור דין אמת ולשפוט את עצמנו ואת חברינו משפט נכון וצודק.

הגר"ר גרוזובסקי זצ"ל סיפר מעשה הממחיש עד כמה גדול כוחה של נגיעה (מובא בספר סביב שלחנו של המגיד): אדם עשיר שהיה מפורסם בנדיבות לבו היה מרבה להלוות כספים לבני אדם שנקלעו למצוקה יום אחד פנה אליו אדם בבקשת הלוואה בסכום גדול. המבקש היה ידוע כאדם שהיה מרבה ללוות ולא תמיד היה פורע ובמקרה הטוב הוא היה רק מאחר בהחזרת החובות אי לכך נמנעו אנשים מלהלוות לו. מידוענו העשיר, סבר שהעובדה שאחרים נמנעים מלהלוות לאיש הזה צריכה להיות סיבה שהוא חייב להלוות לו, ואננם הוא ידע שבכך הוא מסתכן, אך חשב שבדאי הלה יכיר לו טובה על שהלוה לו ויפרע את חובו בזמן, לכן הלוה לו את הסכום הגדול שביקש. ימים חלפו וזמן הפרעון הגיע, ולא זו בלבד שהלוה לא בא לפרוע את חובו, הוא אפילו לא טרח לבקש הארכת זמן ההלוואה. משחלפו למעלה משנתיים מזמן הפרעון, הלך המלוה הנדיב אל הלוה וביקשו שיפרע את חובו, כאן נכונה לו הפתעה, הלה הכחיש את דבר ההלוואה וטען לא היו דברים מעולם! לא נותרה למלוה ברירה אלא לקרוא ללוה לדין תורה. הדיינים פסקו שאם הלוה רוצה לפטור את עצמו עליו להשבע שאכן מעולם לא לוו ממנו. למרבה התדהמה נשבע הלוה לשקר ואמר שבאמת לא לוו.

כאשר שמע זאת המלוה הוא איבד את שליטתו העצמית והחל לצעוק על הלוה לעיני הדיינים "לא איכפת לי אודות הכסף" אמר האיש "אך כיצד הנך יכול להשבע לשקר" "האם אינך שם לב שהנך עובר אל אחת מעשרת הדברות?!" "עליך להתבייש מעצמך, אתה ממיט חרפה על כל עם ישראל!" וכך במשך כמה חדשים עלה זעמו של המלוה בכל פעם שהועלה הנושא ובכל פעם היה חוזר ואומר "הכסף לא איכפת לי אך יהודי המכבד את עצמו כיצד יכול להשבע לשקר?!"

חלפו שנים, ואנשים שכחו מהמקרה. עד שבאחת השבתות עלה המלוה על הבימה בבית הכנסת ואמר ברצוני להכריז דבר מה: "לפני מספר שנים אירע לי מקרה עם אותו לווה ידוע אשר הזמנתי אותו לבית הדין לאחר פסק הדין ביישתי אותו פעמים רבות בפני רבים מחברי ודברתי עליו רעה, על שביישתי אותו ברבים עלי לבקש ממנו מחילה, והנני רוצה לבקש מחילה גם על כל מה שהוספתי ואמרתיו". הכל היו המומים, ואלמלי ציוה הרב על החזן להתחיל בתפילת מוסף היו הכל משייחים ומנסים לפרש כוונתו ומגמתו.

אחרי התפילה מיהרו האנשים אל המלוה ושאלוהו מה הביא אותו לבקשת המחילה אחרי שנים רבות כל כך, אז סיפר להם האיש את הסיפור הבא: "בשבוש שערב נסעתי לרגל עסקי לעיר רחוקה מאד מכאן באחת מפגישותי עם אחד מתושבי העיר, ההיא סיפר לי על דין תורה העומד להתקיים שם בקרוב, משום מה בקשני האיש לבוא לבית הדין כדי לשמוע את הדין ואת פסק ההלכה. כיון שהיה לי זמן פנוי הלכתי לשם, והאונתי לדין ודברים, להפתעתי הרבה נוכחתי לדעת שהנושא הנדון היה בדיוק מה שהיה לי עם אותו לווה, אדם לווה כסף מחברו והודה שהוא חייב לו ומאוחר יותר הכחיש וטען לא היו דברים מעולם, גם כאן פסקו הדיינים שעל הלוה להשבע והוא נשבע, ואני יושבתי בבית הדין וראיתי בעיני כיצד אדם נשבע לשקר והדבר כלל לא הפריע לי, כאשר שבתי לביתי החילותי לחשוב הנה אדם זה נשבע לשקר ועבר על אחת מעשרת הדברות ובכל זאת לא הזדעזעתי, מיד שאלתי את עצמי מה נשתנה מדוע אצל הלוה שלי לא נחתי ולא שקטתי ואמרתיו כולם שלא איכפת לי מהכסף רק משבועת השקר איכפת לי, ואילו כאן אין הדבר מפריע לי כלל, הגעתי למסקנה שכפי הנראה לא החטא הטריד אותי אלא כספי שנלקח ממני היה חסר לי, אם כן כל מה שאמרתיו שלא הכסף עיקר אלא שבועת השקר לא היה נכון, אם כן לא היתה לי כלל זכות לפגוע בו בלוה לכן אני מפייסו בפומבי.

לעומת זאת, דוגמא קטנה לטוהר מחשבתם של גדולי ישראל ולהתעלותם מעל לנגיעה אישית יש בסיפור הבא על מו"ר ראש ישיבת כנסת חזקיהו הגרא"א מישקובסקי זצ"ל פעם אחת החליטה הנהלת הישיבה להרחיק בחור מהישיבה אלא שמתוך התחשבות בבחור נדחה ביצוע הדבר לסוף הזמן ימים ספורים לאחר קבלת ההחלטה הופיע הבחור והוא בבית מו"ר כדי להתייעץ

גם על כך, אומר ה"ספרנו": "ואת כל הרכוש" – שלא יזכו שיהנו הצדיקים בעמלם, כענין 'נפלה סלע מחיקו ומצאה עני ונתפרנס בה', כלומר אדרבה, הקב"ה לא רצה שיעשו משהו טוב מן נכסיו של קורח. כי אם מהכסף תבא טובה ליהודי, תהיה לו זכות, כמו שנאמר בגמרא לגבי סלע הנופל מכיסו של עשיר, ועני מוצא אותה, שיש לו לעשיר שכר על כך [למרות שלא התכוון] גם כזאת זכות לא רצו מן השמים לתת לקורח.

מוראדיגע זאך!

המילים הללו נותנות לנו מעט מחשבה כמה זכות הוא לאדם כשעושים מהממון שלו דברים טובים, וקל וחומר אם הוא בעצמו עושה מהכסף את הדברים הטובים.

ה' יהיה בעזרינו שנעשה בממונו דברים טובים וישרים. (יחי ראובן)

ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש (טז, לב)

על הפסוק בקהלת (ה, יב) "עושר שמור לבעליו לרעתו" דרשו חז"ל (פסחים ק"ט, א) "אמר רבי שמעון בן לקיש: זה עשרו של קורח". העושר הזה היה רק "לרעתו", מבלי שתהיה לו כל טובה ממנו.

מספרים כי הברון רוטשילד הגיע לעיירה אחת בשעת בוקר מוקדמת, ושאל מתי מתפללים תפילת שחרית. אמרו לו, בשעה שבע. הוא נכנס לבית הכנסת וראה שכולם כבר נמצאים: הרב, החזן, הדיין, המתפללים, ולמרות זאת לא מתחילים בתפילה....

מששאל לסיבת העיכוב, הסבירו לו כי ה"גביר" שלהעיירה טרם הגיע, וכולם מחכים לו....

עוברות חמש דקות, עשר דקות, וכולם עדיין מחכים....

בשבע ורבע מגיע ה"גביר" עם עיניים שנפתחו לו זה עתה מהשינה, צועד למקומו בכותל המזרח, מתיישב ליד הרב ונותן את האות שאפשר להתחיל בתפילה....

הברון רוטשילד התפלץ בקרבו מחוצפתו של אותו "גביר", רב בית הכנסת צריך להמתין לו, כל ה'עוילים' צריך להמתין לו, א חוצפה!...

הברון החליט להעמידו במקומו....

הגיע קריאת התורה. הברון ביקש עליה, ולאחריה עשו לו "מי שברך". כשהגבאי הגיע לקטע "בעבור שיתן" אמר הברון רוטשילד: "בעבור שאני נודב כפי שווי כל רכושו של הגביר"....!

מכיון שהגבאי לא ידע שהעומד לפניו הוא הברון רוטשילד, הוא נזעק ואמר לו: "משוגינער! לגביר הזה יש הון עתק!" והברון נשאר בשלו: "בעבור שאני נודב כפי שווי כל רכושו של הגביר"....

נענה הגבאי ואמר לו: "ר' ייד! אל תעשה ליצנות! אם אתה רוצה לתרום לבית הכנסת – תאמר סכום! ואם אינך רוצה לתרום – אין אף אחד שמחייב אותך". והברון משיב: "כבר אמרת לי שאני רוצה לתרום! ואף אמרת לי בדיוק את הסכום שאני מעוניין לתת!"

"ויש לך את הסכום הזה לתרום?" שאל הגבאי.

"יש לי גם פי אלף מהסכום הזה"....

רק אז תפס הגבאי כי הברון רוטשילד בעצמו הוא העומד לפניו....

הגבאי רץ בהתרגשות אל ה"גביר" של העיירה, וביקש ממנו לפרט את סכום הונו, כדי שהברון רוטשילד יידע כמה לתת.

ה"גביר" כמובן סרב לכך כשהוא מצטדק שאינו חושף רבים את כל רכושו.... ניסו לשכנע אותו: "מדובר כאן על הפסד ענק לכל הקהילה. כסף זה שיתרום הברון, יסייע לכל עניי העיירה! אם לא תגלה את סכום הרכוש שבידך – הברון יעזוב את העיירה ונפסיד את הכל!"

והגביר נשאר בסירובו: אי אפשר לדרוש ממני לחשוף את ענייני הפרטיים ברבים!"

מה יש לדבר? כל הקהילה הלכה לביתו של הגביר והחלה לעשות שם הפגנה.... אמר להם הברון רוטשילד: "אין צורך שהוא יגלה, יש בכוחי לברר את כל "עושרו" בכוחות עצמי.

הגביר פנה אל העורך דין והרואה חשבון הרלוונטיים והם בדקו ובררו שוב ושוב... התברר שאין לו כמעט כלום... בלון ריק....

אבל הוא ה"גביר" של העיירה.... כולם מחכים לו לתפילה....

"עושר שמור לבעליו לרעתו" מפרש רש"י (קהלת ה, יב) "כעשרו של קורח שעל ידי כן נתגאה וירד לשאול".

המעט כי העליטנו מארץ זבת חלב ודבש

הגרא"א דסלר זצ"ל מביא סיפור זה בספרו מכתב מאליהו (ח"ד עמ' 305) יש לתמוה כיצד יתכן כה פשוט במה שאמרו והמעט כי העליטנו מארץ זבת חלב ודבש ובמדרש מצאנו שכולם טעו בזה הרי ראו בעיניהם את צרות שעבוד מצרים ובמדבר לא חסרו דבר ואחרי כל זה מכנים את מצרים ארץ זבת חלב ודבש?

עמו אם כדאי לו לעזוב את הישיבה שאלתו היתה כמוכן ללא ידיעה על ההחלטה אודותיו ראש הישיבה שקל את הדברים ולבסוף אמר לו שלא כדאי לו לעזוב משנודע הדבר נשאל מו"ר מדוע לא ניצל את ההזדמנות להרחיקו מהישיבה בצורה פשוטה וחלקה בכך שהיה ממליץ לו לעזוב את הישיבה השיב להם ראש הישיבה הבחור בא לשאול בעצתי כדי לדעת מה כדאי לו לעשות ואחרי ששקלתי את הדברים הכרעתי שאף על פי שטובתי וטובת הישיבה היתה שיעזוב טובתו היא שישאר.

ליצנות קורח

מעודי לא הבנתי מדוע כת ליצנים אינה מקבלת פני שכניה (סוטה מב ע"א סנהדרין קג ע"א).

הקבלת פני שכניה היא גן העדן (יד רמה סנהדרין קב ע"א, על פי ברכות יז ע"א). הרי זה נורא: עבר האדם את כל יסורי העולם, עולה למרום עם שק המצוות, והשערים נעולים.

מדוע, כי נמנה על כת הליצנים.

והוא תמה: איזה איסור עבר, איזו עברה זו?

עד אותו היום בו שהיתי בבית מרן ה"חזון איש" זצ"ל היה זה בעת סערת גזירת גיוס הבנות, שה"חזון איש" פסק שהוא ב"יהרג ואל יעבור", והורה לאחותו, אשת הסטייפלר זצ"ל, שאם יבואו לגייס בנותיה תורה להן למסור נפשן!

נכנס יהודי נכבד, איני רוצה לנקוב בשמו, כבר אינו חי, ואמר: "למדנו רבנו, על מה הרעש? פריצות, מראות אסורים? וברחוב, מותר ללכת?!" ברוב חולשתו שכב החזון איש במטתו ולמד. כשמעו, התיישב במיטה, ואמר בהתרגשות: "אכן, הצדק אתכם!"

הלה נדהם.

והחזון איש הזכיר: גמרא מפורשת היא (בבא בתרא נו ע"ב) שאם האדם עובר בדרך שיש בה מראות שאינם צנועים ויש לו דרך אחרת ללכת בה, אפילו עוצם עיניו, רשע הוא!

רשע, אבל יש לו תקנה:

ישובתו ויחזור –

אבל למסור בת למסגרת שאינה יכולה לפרוש ממנה, שאינה יכולה לקום ולעזוב, במצב כזה דינה כשבויה, לכל דיניה!"

תהא אסורה לכהן!

דינה ב"יהרג ואל יעבור!"

ואז הבנתי!

כי ה"מסילת ישרים" (פרק ה) כותב: "כמו המגן המשוש בשמן אשר ישמית ויפיל מעליו החצים ולא יניחם שיעונו לגוף האדם, כן חוסם הלשון מפני התוכחה והתשובה. כי בליצנות אחת ובשחוק קטן יפיל מעליו רבוי גדול מההתעוררות וההתפעלות לחשבון הנפש, ובכח הליצנות יפיל הכל לארץ ולא יעשו בו רושם כלל, שכח הלצון הורס כל עניני המוסר והיראה!"

והבנתי: הלץ, שבוי הוא!

שבוי בקלות דעתו. כמכונית המחליקה על כתם שמן, בלי מעצור!

מי שידע סוד זה, והשתמש בו לרע, היה קרח!

איזו עזות נדרשת כדי לחלוק על השם ועל משיחו, "אשר הצו [את ישראל] על משה ועל אהרן בעדת קרח, בהצתם על השם" (במדבר כו, ט).

אז קרח, לבו נטלו. נתקנא בנשיאותו של אליצפן, והקנאה מוציאה את האדם מן העולם – אבל איך הצליח לגרור עמו, לסחוף עמו את כולם, עד שהקדוש ברוך הוא מורה למשה ולאהרן: "הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע" (במדבר טז, א)!

התשובה ניתנה במדרש (מדרש תהלים א): "ובמושב זקנים לא ישב" זה קרח, שהיה מתלוצץ על משה ועל אהרן!

בכח הליצנות.

ואז, מי שישב במושב הלצים, גם אם לא השתתף בפועל, לא דיבר ולא צחק, וכבר נגרף, כבר נסחף והחליק, באין מעצור!

ספרתי, לאחר המלחמה היינו במחנה פליטים בגרמניה, ואתנו הרבי מקלויזנבורג זצ"ל, שאבד את כל משפחתו, אשתו הרבנית ואחד עשר ילדיו, ועודד וחזק את כולם. ושמעתי ממנו, שחותנו זקנו ה"ישמח משה" זצ"ל אמר, שהוא זוכר את עצמו בגלגול קודם, בשעבוד מצרים. זוכר את העבודה הקשה בחומר ובלבנים ואף את הנוגש שענה אותו. ואם היה רואהו היום בין אלף גויים היה מכירו. וזוכר את מכות מצרים, ויציאת מצרים, וקריעת ים סוף ומתן תורה. וזוכר מי ומי היו שכניו, שעמדו לצידו במעמד הגדול –

ושאל אותו נכדו, ה"ייט לב" זצ"ל, האם זוכר את מחלקתו של קרח.

והשיב: בודאי זוכר אני. ושאלו: לצד מי נטית? וענה: התאזרתי בכל הכח, ולא הצטרפתי לעדת קרח – כי אין לנו מושג מה עז וסוחף כח הליצנות!

כשחלקו קרח ועדתו על משה רבינו, אמר להם: "בוקר וידע ה' את אשר לו, (במדבר טז, ה). התכון לדחותם למחר, שמא יחזרו בהם (רש"י). ומה הועיל בכך? בתחילה התייצבו לפני משה קרח דתן ואבירים ומאתים חמישים ראשי סנהדראות, ולמחרת "ויקהל עליהם קרח את כל העדה" (שם, יט). איך עשה זאת, בדברי ליצנות (רש"י)

שכך דרשו (מדרש תהלים א) בפסוק: "ובמושב זקנים לא ישב", זה קרח, שהיה מתלוצץ על משה ועל אהרן, מה עשה? כנס כל הקהל, שנאמר: "ויקהל עליהם קרח את כל העדה" (במדבר טז, יז) התחיל לומר לצנות – אמר להם: אלמנה אחת היתה בשכונתי, ועמה שתי נערות יתומות. היתה לה שדה אחת. צריכים לאכול, וכדי לאכול יש לעמול. רתמה את החמור והשור למחרשה. אמר לה משה: "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו" (דברים כב, י).

מסכנה. התיירה את השור והחמור ורתמה את שתי היתומות ליצול, וחרשה.

נו, כעת צריכים לזרוע כמה מינים, שיהיה גיוון של יכול. אמר לה משה: "שדך לא תזרע כלאים" (ויקרא יט, יט) מסכנה, זרעה חטה בלבד. באה לקצור, אמר לה: הניחי לקט שכחה ופאה. הניחה, ואספה את השאר.

באה לעשות גורן, אמר לה: תני תרומה ותרומת מעשר ומעשר ראשון ומעשר שני. הצדיקה עליה את הדין, ונתנה לו.

ראתה שמהשדה לא תתפרנס. מכרה אותו וקנתה שתי כבשות כדי לאכול מחלבן וללבוש מגזותיהן. כיון שילדו, בא אהרן ואמר לה: תני לי את הבכורות, שכך אמר לי הקב"ה. הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו.

הגיעה זמן גיזה וגזזה אותו, אמר לה: תני לי ראשית הגז, שכך אמר לי הקב"ה. אמרה: אין לי כח לעמוד באיש הזה, הרי אני שוחטת ואתן ואוכלתן.

כיון ששחטה אמר לה: תני לי הזרוע הלחיים והקיבה, שכך אמר לי הקב"ה. אמרה: למרות ששחטתי אותן לא נצלתני מידו? הרי הן חרם!

אמר לה: תני אותן לי שכך אמר הכתוב: "כל חרם, לכהנים" (יח, יד).

נטלן והלך לו, והניחה בוכה, היא ושתי בנותיה. נאה לעשות כן לאותה דלה ומסכנה?!

כך גרר אחריו מאתים וחמישים ראשי סנהדראות, ואת כל העדה!

וכבר עמדנו (בפרשת בא מאמר "ולמען תספור") על כחו של סיפור. שהרי אילו הייתי שם, הייתי מתקומם: מה אתה מספר לי על אלמנה בשכונתך, שהיתה לה שדה – איזו שדה? הלא אנו במדבר, "לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון" (במדבר כ, ה) כפי שהתלוננו באותה פרשה דתן ואבירים! ולא נצרכו להם, הן אכלו מן, לחם מן השמים: "זה ארבעים שנה ה' אלקיך עמך, לא חסרת דבר!" (דברים ב, ז)

ומה הוא מדבר על לקט שכחה ופאה, תרומות ומעשרות, הן לא נהגו במדבר!

על מה הוא מדבר?!

אבל אני יודע שאילו הייתי שם לא הייתי אומר דבר, הייתי שומע בפה פעור ובעינים נוצצות, כי זה כחו של סיפור, שמעביר את שומעיו למקום אחר ולזמן אחר וחווים אותו ברגש עז, שעל כן נצטוונו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר בה הרי זה משובח!

השאלה, אחרת – שהרי לא היה בכל ישראל עשיר כקרח (שמות רבה לא, ג) ואמרו (סנהדרין קי ע"א, פסחים קיט ע"א) שנתגלה לו מטמונו של פרעה, ושלוש מאות פרדות לבנות נשאו את מפתחות אוצרותיו –

אם כן, עד שהוא מרחם על האלמנה, יתן לה מזוודת דינרים, ויפתור כל מצוקותיה! כך הוא, וכך קהל שומעיו –

שהרי אמרו (בכורות ה ע"ב) שלא היה לך אחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים –

אז עד שהם מצקצקים בלשונם על מצוקת האלמנה, יערכו מגבית בוק ויושיעוה! ומה התשובה?

שלדעת ולהבין ולהזהות, ולרחם ולנדוד ואף להאנח ולדמוע, הוא דבר אחד – ולפעול ולעזור ולהושיע, זה דבר אחר!

וכלפי מה הדברים אמורים – כלפינו אנו!

הרי כל אחד ואחד אם אינו עשיר כקרח, עשיר הוא דיו בכישורים רוחניים למכביר. בדעה בינה והשכל, תפיסה וזכרון, הבנה ועיון. ואנו מבינים ומשיגים, יודעים ומשננים כמה צריך ללמוד וחייבים ללמוד, ומרבה תורה מרבה חיים (אבות פ"ב מ"ז) וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד כמיתה הם חשובים (רמב"ם הלכות שמירת הנפש פ"ו ה"א) ועם הארץ על חייו לא חס (פסחים מט ע"ב).

ולבקש ולהעניתי, בתפילה ובתחנונים: "אבינו אב הרחמן, המרחם רחם עלינו – ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה" אבל גם אנו כקורח קל לדבר, להביע ביקורת, ולהבין מה צריך לעשות ולחבוק ידיים!

וגם זה בכלל הצויו "ולא יהיה קרח וכעדתו" (במדבר יז, ה)

(והגדת)

"שאמנם מטבע האדם לא להודות באשמתו, כי 'כל דרך איש ישר בעיניו' (משלי כא) ואף אם יזדקר לנגד עיניו פשעו וחטאו, מרבה הוא לתרץ עצמו באמתלות שונות, ובלבד שישאר צודק במעשיו" (אור יהל)

הדעה הרווחת היא ששכלו של אדם הוא מנגנון עצמאי בלתי משוחד ובלתי תלוי, בעל יכולת לבחון דברים להשוותם זה לזה ולמצוא את המשותף ואת השונה ביניהם.

אם ננתח יפה את פרשית קורח ועדתו, וכן את שאירע במבחן שהציב משה לנשיאי ישראל שהתבקשו להביא איש מטהו, ומי שיפרח מטהו הוא האיש הנבחר – נוכל להגיע למסקנה, שאדם יכול לבחון דברים לאמיתותם רק כאשר מדובר בעניינים שלגביהם אין לו כל נגיעה שהיא. אבל כאשר בעל השכל הבוחן את הדברים הוא נגוע בדבר, ולו גם בשווי פרוטה, (ובעיקר שהקנאה והכבוד משחקים בתפקיד...) כי אז יורד מעין דוק של ערפל על ראייתו השכלית, הוא

מסוגל לראות אפילו להיפך ממנה שרואה כל מי שאינו משוחד, וכך לדבוק בצדקת דרכו ויהי מה...

חשוב לנו לדעת שאין אדם זה מרמה בכוונה וכיודעין. הוא באמת רואה בצורה ברורה, כביכול.

דומה הדבר למי שמרכיב משקפי שמש ירוקים המדווה לנו שהוא רואה קיר ירוק לפניו. אנו מסתכלים בתדהמה בקיר הלבן ואיננו מבינים איך יכול אדם??

הנה, למרות פקחותו וצדקותו של קרח, הוא האמין בכל לב בצדקת דרכו, במעשה המרד בראשו עמד, כאשר נקהל יחד עם מאתיים וחמישים בחירי שבט ראובן על משה ואהרן, והטיח בפניהם: "רב לכם כי כל העדה כולם קדושים... ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (טז, ג).

לא היה לקרח ולעדו כל פקפוק באמת דרכם. עד כי הסכימו בלא היסוס להתייצב למבחן המחנות שהציע להם משה, בשם ה': "זאת עשו קחו לכם מחנות... ותנו בהן אש... והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש" (שם ו-ז)

זה היה מבחן של חיים ומוות, מי שלא יזכה בו - ימות. ישרף באש הקטורת של מחנתו הוא. הם ידעו עובד זה, ובכל זאת התייצבו כולם בשעה היעודה, עם המחנות, בפתח אהל מועד.

אין זאת כי האמינו במלוא מובן המלה שה' אתם.

הסוף ידוע...

את קרח ומשפחתו בלעה האדמה, וכל השאר: "אשר יצאה... ותאכל את החמישים ומאתיים איש מקריבי הקטורת" (שם לה)

עוד מצינו בפרשה: "ודתן ואבירים יצאו ניצבים פתח האוהל" (טז, כז) קשה לעכל, לדמיון ולשוות לנגד עינינו את המחזה. משה רבינו הנחית את עשרת המכות במצרים, בקע את הים והוריד את המן, דבר אחד מדבריו אחור לא שב ריקם - ועתה מזהיר הוא, כי סוף מר יהיה למורדים, למסיתים נגד ה' ומשיחו. מזהיר את כל העדה להתרחק ממשכן קורח, דתן ואבירים "פן תיספו בכל חטאותם" וכולם כאחד מתרחקים, נסוגים. ודתן ואבירים, נשיתם ובניהם וטפם, יכולים גם הם להינצל. במלה אחת: "טעינו". אבל הם "יצאו ניצבים. בקומה זקופה, לחרף ולגדף" (רש"י) עוד רגע ויאבדו, משני העולמות, הלוא גם מן העולם הבא נכרתו לנצח (סנהדרין קט ע"ב). איזו קשיות עורף!

זו בעצם גם שאלת חז"ל שתמהו: "וקרח שפיקח היה מה ראה לשטות זה?... מסביר ה"דעת סופר" שמצינו במדרש (במד"ר וילנא, קרח יח) שינוי קטן, שם כתוב: "קרח חכם גדול היה, ומטועני הארון היה..." וצריך להבין מה כבר ההבדל בתוספות זו שקרח היה מנושאי הארון - לעניני השטות? האם הוא לא היה גורם למחלוקת עם משה?

הענין הוא, אומר ה"דעת סופר" שקרח טען שהעם שמע רק שתי דברות מה: "אנוכי ה'" ו"לא יהיה לך" - וכל השאר, משה רבינו המציאם והוסיפם מדעתו. כלומר: לחוות הברית - הם שקר! משהו כן תמהו חז"ל, הלא קרח היה מנושאי הארון? האם הוא לא הבחין בנס הגלוי שנעשה עמו, כאשר הארון נשא אותו? (שהרי הארון נשא את נושאי) האם יתכן שמצויים בתוך הארון לוחות של שקר, ועדיין הארון נושא יהיה את נושאי? האם ה' יחולל נס על שקר? לכן קרח שחכם היה ומנושאי הארון - אמור היה לדעת יותר מכל, שדבריו של משה רבינו אמת וצדק, אותם קיבל מה' בסיני - ומה ראה איפוא לשטות זו לומר שהכל שקר!... (ע"פ אש דת)

ומפורש מצינו שהשטות שנמצאה בקרח הובילה אותו להיות קשה עורף - להחזיק במחלוקת ולא להיכנע, מכך שראה משה רבינו צורך לפנות אליו בשפה בוטה יותר: "שמענו נא בני לוי" (שם, פסוק ח) ופירש"י: "התחיל לדבר עמו בדברים רכים, כיון שראהו קשה עורף, אמר, עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו, אדבר גם אל כולם..." כי אין לך אדם שבער בני נשים גלויים וממשיך לראותם בכל יום, ולמרות זאת כופר במנהיגותו של משה מבלי חת - אלא אדם שהוא קשה עורף.

כולם ידעו שהמדריך יוני הוא הדבר הכי מקורי שיש במחנה הקיץ הזה. בכל פעם הוא מפתיע מחדש עם תוכניות מרתקות ורעיונות מוזרים ומשונים שבכל תולדות מחנות הקיץ לא חשבו עליהם.

לכן, כאשר שמעו החברה על כך שהרב יוני מארגן פעילות באולם האירועים, לא נשאר אפילו ילד אחד בכל מתחם המחנה, כולם ללא יוצא מן הכלל גדשו את האולם שהיה לראשונה מלא עד אפס מקום.

יוני עלה לבמה לקול צהלת הילדים כשחיוך ערמומי מתחבא לו בזווית פיו. בשונה מן הפעמים הקודמות הוא הגיע ללא ציוד לבמה, ניגש למיקרופון ופתח:

ערב טוב ילדים, לכולכם יש מצב רוח?

"כן' ענו כולם במקלה. 'אז בואו נתחיל'.

'אתם יודעים מהי מכירה פומבית? שאל יוני ומיד ענה 'מכירה פומבית היא מכירה שבה מציגים לקהל מוצר נדיר ועתיק, כמו לדוגמה, ציור של הצייר הנודע 'ואן גוך' או סיגר של ראש ממשלת אנגליה וינסטון צ'רצ'יל וכדומה, המשתתפים מכריזים כמה הם מוכנים לשלם עליו, וכמובן המרבה במחיר הוא הזוכה'.

'גם היום אני רוצה לערוך לכם מכירה פומבית, אבל מכיוון שאין לי שום דבר בעל ערך מיוחד אני הולך למכור לכם שטר כסף של חמישים שקל...'

כן כן מה אתם צוחקים? שאל יוני ושלב שטר ירקרק של חמישים שקלים לקול גיחוכם של הצופים.

'נראה לכם שאני צוחק עליכם? אז בואו נשמע את הכללים של המכירה:

כלל ראשון: כל הצעה שתתנו והיא תהיה הגבוהה ביותר תזכה את המציע 50- השקלים, אפילו אם ההצעה תהיה שקל!

כלל שני: מי שיוגיע למקום השני, דהיינו שההצעה שלו תהיה מעט נמוכה מההצעה הזוכה, יצטרך לשלם לי את הסכום שהציע.

ברור? סיכם יוני

'למקומות! היכן- היכן- רוץ!'

היה זה אילן שקפץ ראשון וצעק: 'שקל אחד!' בעודו חושב לעצמו 'אני יכול להרוויח 49 שקלים ומקסימום להפסיד שקל אחד, זה בוודאי משתלם'.

'שני שקלים' צעק יובל.

'רגע רגע אני לא מתכוון לשלם ככה סתם שקל ליוני' הספיק להרהר אילן לפני שצעק 'שלושה שקלים!'

ארבעה שקלים... חמישה... עשרה... עשרים וחמישה... ארבעים ושניים... 'ארבעים ותשעה שקלים' צעק אילן, 'חמישים' הכריז יובל. כן, חמישים שקלים עבור שטר של חמישים שקלים!!

'אני עומד לשלם עכשיו סתם כך 49 שקל' חשב אילן לעצמו

'חמישים ואחד שקלים!' הפתיע אילן את כולם 'כך אשלם רק שקל' הסביר לאיתמר ההמום שניצב לידו.

'חמישים ושניים' צעק יובל...

חמישים ושלושה... מאה שקלים... מאה וחמישים... ומאתים ארבעים ותשע. מאתיים וחמישים...

'עצור!' הכריז יוני, 'אני רואה שהמכירה יצאה מכלל שליטה, הגענו למצב שבו מוכנים לשלם לי מאתיים וחמישים שקלים עבור שטר פשוט של חמישים שקלים! קודם כל אני רוצה להבהיר שהמכירה מבוססת, ידעתי מראש שזה מה שיקרה ובכלל לא התכוונתי למכירה ברינות'.

אילן יובל נשמו לרווחה, המתח כמעט שהוציא אותם מדעתם.

יוני המשיך: 'נראה לכם שהמשתתפים כאן התנהגו ללא הגיון? ובכן, את הניסוי הזה ערכו כבר עשרות פעמים, והוא נערך גם על אנשים פקחים מאוד כמו סטודנטים ואנשי אקדמיה. בכל המקרים הסכום שאותו הציעו לבסוף הקונים היה פי כמה וכמה מן השטר שהוצע למכירה.'

ואתם יודעים מה הסוד כאן? הסוד הוא לא להיכנס בכלל למכירה הזו, כי אחרי שנכנסת אתה שקוע עמוק בתוכה, ללא יכולת לצאת בלי לספוג נזקים'.

יוני הביט בעיני המשתתפים הרבים והמשיך: 'הסוד הגדול יותר הוא שאדם לא מוכן להודות בטעות של עצמו גם אם בגלל זה הוא ממשיך להפסיד עוד ועוד. בשלב הראשון הנזק היה רק של שקל אחד, אבל אף אחד לא רוצה לזרוק סתם כך שקל בלי לקבל מאומה, ולכן האדם מגדיל את ההשקעה ובכך מגדיל את הסיכון להפסיד יותר'.

יוני סקר את הילדים המרותקים וסיכם: 'המסר שאותו רציתי להעביר לכם היום הוא כזה: ישנם אנשים שמגלים פתאום בגיל עשרים שיש אמת ויש משמעות אמיתית פנימית ורוחנית לחיים, אבל הם חושבים לעצמם "מה? עשרים שנה חיינו בטעות? לא יתכן! הם מעדיפים לטמון את ראשם בחול ולהמשיך את החיים. גם בגיל שמונים הם יגידו לעצמם 'מה? אתה רוצה לומר לי שכל החיים שלי עברו ככה סתם, אתה רוצה לומר לי שהחמצתי את עיקר החיים? לא ולא!' הם קובעים, וממשיכים בדרכם עד הסוף, הכול משום שהם לא היו מוכנים להודות על האמת כבר בתחילת הדרך'.

'גם אצלנו זה כך' סיכם יוני את דבריו, 'מיד אחרי שאנו מקבלים קבלות טובות, פתאום יש לנו נפילה באחד מן הדברים, ואז אנו אומרים לעצמנו: 'הכל לא היה שווה כלום, אנחנו בדיוק כמו לפני חודש תשרי', וזו הטעות שלנו! גם אם עשינו טעות אחת אין זה אומר שבגללה עלינו להפסיד את הכל, צריך לדעת לצאת מהמשחק הזה בזמן, לתקן את הטעות ולהתקדם הלאה: בהצלחה! (מהרב דוד קליינר שליט"א) (בנועם שיח)

בדרך הדרוש

ויקה קרח וגו' ואין בן פלתי בני ראובן (טז, א), בגמ' סנהדרין (ק"י), חכמת נשים בנתה ביתה, זו אשתו של און שהצילתו, מה עשתה, סתרה למנוי וכל מי שבא וראה ראשה פרוע חזר לאחוריו עיי"ש. וצ"ב הטעם דסתרה שעה וגילתה אותם. וכ' בס' ברית שלום עפ"ד הגמ' דקמחית זכתה שיצאו ממנה ז' בנים ששמעו בכה"ג בשביל שכל ימי לא ראו קורות ביתה שעזרת ראשה, ואי בסנהדרין דאשתו של און א"ל מני"לך אי מר רבה אנת תלמידו ואי מר רבה וכי' אך מודאגה בדבר פן יאמר בעלה שראוי לו להחזיק במחלוקת זו בשביל שאהרן לקח לו בכה"ג ואולי יזכה

שיצאו ממנו בנים שיהיו ראויים לשמש בכה"ג, לכן גילתה לשערה לאמור הריא לא היתה נהרת בזה, וא"א שתוכה שיצאו ממנה בנים הגונים ועי"ז הצילתו וישמע משה ויפול על פניו (טז, ד) כתב רש"י, מפני המחלוקת, שכבר זה בידם סרחון רביעי, חטאו בעגל וכו'. הנה בעגל המליץ משה רבנו על ישראל באמרו לי צוית ולא להם, אולם מכיון שעכשו טענו "כי כל העדה כולם קדושים, כולם שמעו אנכי ולא יהיה לך" נמצא שגם בעגל חטאו ונתחייבו ולכן רפו ידיו של משה. (מילין קירין)